

אונקלוס

ויקרא יב תזריע

קעג

אדיב א וידבר יהוה אל משה לאמר: א ומלי' י' עם משה קמימר:
ב דבר אל בני ישראל לאמר אשה כי ב מל' עם בני ישראל קמימר
אתתא ארי תעדו ותקיר דקר

רש"י

לקט בהיר

(א) פי' תורתיו הטוגעת לגופו, דהיינו טומאה טהרה ומילה (יפ"ת), והטעם שאדם נברא בשני מאוחר מכל, אימא בנסהדרין ל"ח. שאם יתגאה (על מעשה בראשית לומר אני תכלית הבריאה ובשנילי נברא העולם) אומרים לו יתוש קדמך (ובזה מיושב קושיות הגח"י למה הקדים הכתוב לפרש דיני בהמה ומה ובריאה הם מאוחרים מן עופות ודגים, לפי שבהם לא שייך גאווה, וטעם סידורם נייח להמאליל ב"ה), ומטעם זה עלמו מאוחר האדם בתורתו, שהלא התורה תכלית בריאתו, ובה נשלמה כוננת הבריאה, והה"נ כשנבראו אדם וחוה 17 פרלופין קודמת האשה להבראות, ומטעם זה אשה כי תזריע קודם ואח"כ אדם כי יהיה בעור וגו' (ג"א), ועוד בדרך יותר פשוט, שאם יתגאה אומרים לו אפילו תורת יתוש

אור החיים

(יב) ב. דבר וגו' לאמר. טעם אומרו לאמר פעם ב', ואולי כי להיות שמורה זו עיקר אזכרתה היא על הנשים, לזה אמר לאמר (לנשים) שיזכרו בדבר. עוד יתבאר על פי מה שאמרו בספרא (כאן) בני ישראל בענין זה ואין הגוים בענין זה עד כאן, לזה אמר לאמר לשון אמרות ורוממות, כי ענין זה שהתנה להיות בישראל ולא העכו"ם הוא ללד המעלה והכבודי אשר ה' האמיר עמו, מה שאין כן בעכו"ם כי נפשו וגופו עמא:

אשה כי תזריע וגו'. לריך לדעת למה הולך לומר כי תזריע וילדה ולא הספיק לומר אשה כי תלד זכר. ורז"ל נחלקו (ת"כ, נדה מ') חכמים אומרים למעט וילא דופן כי לריך להיות הלידה במקום הזריעה, ור' שמעון אומר לרבות ילדתו מחו"י. ועוד יש לאלוה מילין בהעיר עוד, למה שינה הכתוב את לשונו שהחול לדבר לשון עתיד הזריע וגמר אומר וילדה ולא אמר ותלד, וכמו שאמר גם כן בסמוך ואם נקבה תלד. והגם שהרבה כתובים מדברים בסדר זה עבר במקום עתיד, אף על פי כן דבר יגידו בשנות לשון. עוד למה אמר וילדה שמשמע ודאי ולא אמר אם תלד זכר שהרי אין ודאית לזכר יותר מהנקבה. ולזה יש לומר

אור בהיר

א) שני ישראל יאמרו לנשותיהם. ב) שלא תאמר דוקא בני' טמאים, אדרבה דוקא בני' יש להם טהרה וריבין טהרה. ג) בעין זרע. ד) וכאילו אמר אם תזריע ואם ילדה. ה) ומאומרו כי תזריע מובן שחילה קאמר, שאם לא כן וכי אפשר שחלד בלי

שחשבה האשה רעה לבי בניו שהיא המשכת וקודם לה מלך קדם כח החושב הכתוב כי הזר הלידה היא זו ילדה וכהי מה תקוה להפך מ האדם בצחינת היא עיקר הלי באדם, וכווית תקרא לידה. (לך י"ב ה') הנפשות שעשו יולדת, כל זיקי שלא נבנה בגו ואומרו זכר, ר הכזרעה לכו להמשך נפש ללד שעיקר הצ שאינה חייבת שסובלת, גם י תחפון לינשא, חלוחה הבהמ מ"ע:), לזה בו מלווה אם תג ומעלה כזכר, פירוש אשה ג מניעת הזיווג בהזרעה לח ואם לא אמר שחלד הוא או

הזרעה, ובקושייתו הייחור מכריח או העתיד. (י) ש מקרב עם, לפי שי

חובג האדם אליו מהזרע אמרוג
כזולס הצב

תזריע וילדה זכר וממאה שבעת ימים כימי נדת דותה תטמא: ג וביום

ותהי מטמא שבעת יומין כימי רחוק סובתה תהי מטמא: ג וביומא תמינא יגור בקרא

רש"י

לקט בהיר

היה ועוף (ויק"ד): ב תזריע. לרבות שאפי' יולדתו מחויי, שנמחה ונעשה כעין* זרע, אמו עמאה לדה (ה"כ - מה כ"ז): כימי נדת דותה תטמא. כסדר כל עומאה האמורה בנדה* מטמאה בעומאה לדה (ה"ט), ואפילו נפתח הקבר בלא דם* (מה כ"ה): דותה. לשון דבר הזב* מגופה, (לשון אחר*) לשון מדור וחולי, שאין אשה רואה דם שלא תחלה*

שינוי נטמאות יבסין י דבר אחר

קדמה לתורתך (צל"ד): ב פירושו של מינה זו העשה זרע או תגדל זרע, כמו מזריע זרע (ברא' א') שאכל אלנות, ופירש"י יגדל זו זרע, ולפי ענינו כאן פירושו ההריון, ולמה הוליאו הכתוב בלשון זה, ובכלל מיותר הוא שאם חלד פשוט שמזריע מקודם, לזה דרש ר' שמעון תזריע שהוא כעין זרע, והגם שכבר דרשו בו חז"ל במס' נדה אשה מזרעת תחלה חלד זכר, זה נשמע מוא"י של תיבת וילדה שאמר הכתוב לשון עבר ילדה והסופר וא"ו להפכו לעתיד, ומשמע לשון

ודאי, ולא אמר אם חלד זכר לשון ספק על משקל ואם נקבה חלד, לומר שאם האשה תזריע (תחלה) ודאי שחלד זכר, ודרשתינו זה נשמע מאומרו כי תזריע כנ"ל, ורש"י לא הביא דרוש דמס' נדה כאן ומכילאו צפ"י ויגש ואת דינה בתו, שכן הוא רחוק מפשוטו, שבאמת תיבת "כי" שהוא לשון ספק (משמושו א"י) מושך אחר עמו, וכאילו כתב כי תזריע וכי ילדה, אבל שם צפ"י ויגש קרוב מאוד לפשוטו: ג פ"י שכבר היה לו לזרע אדם זכר אלא שנמחה, אבל אם לא היה עדיין שום זרע, או היה לו לזרע דגים וכדומה טהורה היא, ואם היה לזרע נקבה או ספק פשוט היא טמאה שבועים (רא"ם): ד פ"י ככל דיניה, כגון כל הנוגע בה יטמא, וכל אשר תשב עליו זכר, אבל אין הפ"י שתייה טמאה בכלל כמו נדה או שתייה טמאה ו' ימים כמו נדה, שהלא כתוב בפירוש וטמאה שבועת ימים, וראיה מלקמן בנקבה דכתיב שבועים כנדה, והנדה אינה טמאה רק שבוע אחד, הכי שאין פ"י כנדה כמנין ימי נדה, ועוד מאחר שאמר הכתוב עוד הפעם טמאה ולא די מה שאמר ברישא וטמאה הרי לך שהם ב' דברים (מ"ל), ואין להקשות א"כ יאמר רק כימי נדת דותה טמאה ויש בכלל שטמאה בכלל ושטמאה ו' ימים ואין לר"ך וטמאה שבועת ימים, זה אינו, שבעבור שבנקבה טמאה ב' שבועות לר"ך לומר שזכר רק שבוע אחד (ג"א): ה פ"י רק על זה לר"ך קרא, שאם ראתה דם פשיטא, למה תגרע מאם לא ילדה וראתה דם (רא"ם), פתיחת הקבר פירש"י הרחם: ו והוא לשון ארמי שלקמן ע"ו כ"ה ואשה כי יזוב וזב דמה מתרגמינן יזוב דוב דמה, וכן וכימיך דבאך (דבר' ל"ג כ"ה) שהם זבים, והוא"ו והבי"ח מתחלפין, כמו תחיה תאשה (רא"ם), וכל זה דוחק הוא כמוזב, לזה הביא לר"ך ה"ז מלשון כל היום דזה (איכה א' י"ג), ודקדק ה"ז לבדו אינו מספיק לפשוטו, כי מה ענינו לכאן ולמה השמיענו כאן שיש לה יסורין (מ"ל), ובש"ח כתב שזי"ן מתחלפת בל"ת, איני יודע היכן מלא זאת, וכנראה שזאת מקור לדבריו בתרגום שמתרגמינן על זב דב, זה לו לרא"י שמתחלפין וזה אינו, שלא מפני שמתחלפין מתרגמינן כן אלא הם ב' תיבות זב בעברי דב בארמי (ב"ב): ז מלשון חולי ויסורין, וגירסא הנכונה וראשה בוא"ו, כלומר תחלה האשה וגם ראשה ואברהם כבדין, ולא שראשה תחלה, שא"כ היל"ל יתלה שהראש לשון זכר הוא, וכן גרס הרמב"ן ז"ל בלשון רש"י:

אור החיים

הזכר, כי ז' שנים יכוין חבלי משיח, כאומרים ז"ל (סנהדרין ל"ז) שבוע שבן דוד בא וכו' ליסרם ולקקם, והוא אומרו וטמאה יחס היסור לזחינת הטמאה כי הוא הטמא הוא המיסר, ואמר ז' ימים פירוש שבוע שנים, על דרך אומרו (חוי כ"ד נ"ה) השב הנערה אחנו ימים או עשור ואמרו ז"ל (כתובות נ"ז) ימים שנה, וביום השמיני וגו' פירוש שאחר עבור ז' שנים בהחלת יום השמיני, ימול בשר ערלתו, כי אז יעביר

ה' בחינת הערלה מהעולם, דכתיב (זכרי' י"ג) ואת רוח העומאה אעביר מן הארץ, וזה יהיה בשנה ח', וידוע הוא בחינת הערלה שהיא הקליפה: ג. ובי"ח השמיני וגו'. לר"ך לדעת למה הולך לזנות לזה והלא כבר אמרה החורה בפרשת לך לך כל פרטי דיני מילה. ואם להודיע ש"ך למול ציוס ולא צלולה, גם להודיע אפילו בשבת, כמו שדרשו ז"ל (תו"כ, שבת קל"ב). וביום

אפילו בשבת, ק אלו שם בפרשת כי לא קבע ה' ג אדם כי לא הקל שלא קבלו החור מה' (תשא ל"א שבת, והגם שא נאמרה"י) אלא מקום לצעל דין ולא הקל ה' ב' אשר על כן ציוה נראה כי מן שנאמרה בפרשו הדברים הם כו חוספת דברים מקום שילוח ה' מעלמו כן יעשה על פי כן ידחה מלוא שנלטהו כל עיקר, ואם עשה, ואם ב' שבת, ואם ה' עליו למה הולו הכתוב לזנות בשמורת שבת. כהנים בריבוי מלוא ז"י) לא ונראה לתת טג שלפניו"י, שבה השמיני ולא לו כסף (שבת קל

אמת. יד) ב' ופירושו הגם שקבלו רק דברים ששייכים הדעת לומר שלא נ"ל וא"ו ובי"ח. א"ן לר"ך שיעבור ע מקלת שבת.

דְּעַרְלָתָהּ: ד ותְּלָתִין ותְּלָתָא יומין השְׁמִינִי ימול בְּיַד עַרְלָתוֹ: ד וישְׁלֹשִׁים

אור החיים

האשה גדול מחטא האישה^(א) לזה האיש נפרדה
הטומאה ממנו בהחלט מה שאין כן האשה טומאה
קשורה עמה שחזרת ונטמאת. ואולי כי טעם שזוה
ה' ציוס השמיני ולא קודם ולא אחר, שדן בו ה' דין
אמו שזריכה מיום שפסקה למנות שצעה נקיים
כמו כן עובר ירך אמו הוא וצלחתו מצטן אמו
נטמא בפתיחת קבר, ולגד שהמילה היא גילוי שמו
יחצרך צאדם וכמו שרמתי צפרשת וירא חלוו ה'
לזה לזה ה' להמתין עד עזור עליו שצעה ימי
נקיים וציוס השמיני ימול וגו':

ימול צשר עלתו.^(ב) יחצאר על פי מה שהקדמנו
כי הערלה היא צחינת הקליפה, רמז
הכחוצ כאן כי לריך לעשות שלשה דברים צמלות
המילה, והס מילה, פריעה, מנייה, מילה הוא
כריתת הערלה, והוא אומרו ימול פירוש יכרות.
הפריעה הוא מה שפורע עור הדק לב' ואין לריך
לכרות, והוא מה שרמז צאומרו צשר פירוש יעשנו
כצשר שאין צו חיות, ועור הפריעה אינו חוזר
וחופה עוד העטרה. והמנייה הוא דס המזהס של
צ' צחינות חלו ערלה ופריעה, לגד היותס חלק אחד
מגוף^(ג) יש להס חלק צדס האדם והוא מעורב
צכללות האדם וזוה ה' למנון דס זכ לגד שהוא גם
כן צחינת ערלה, והוא מה שרמז צאומרו ערלתו,
ואמרו צספר הזוכר הקדוש (השמעות ח"א רס"צ)
כי ד' קליפות הס הסוצצים לצחינת הקדושה צסוד
(שה"ש ו') גינת חגוז, ותמלא שצאגוז ד' קליפות, ח'
היא קליפה המרה המחיצשה ונופלת. צ' קליפה
הקשה. ג' חותה המפרדה צין חלקי האוכל. ד'
הדבוקה צאוכל ונאכלת עם האוכל לגד שדבוקה צו,
וצחינת קליפה זו אינה כל כך מאוסה חלל
בהפרדה מהאוכל, וצמלות המילה מפרדוים
מהאדם ג' צחינות הקליפה, הערלה היא כנגד

עם הכשר. ולזה השיבו ר' עקיבא חשובה כללית,
למה שהוא חושב צדעתו חס לא השיג לדעת חלל
צחינת הגוף הודיע כי תכלית הדבר לנרף נפשס לא
למה שנגלה לצד שאין הפרש צין היות האדם מהול
או ערל^(ד). ואס כוונתו לומר שגס צענין הרוחניות
חס הקצ"ה חפץ יסיר חיעוצ אשר הערלה הגיד
עליו, השיבו גם כן כי כל המלות שנתן ה' לישראל
אינן חלל לנרף ולנקות חת הסיוגים אשר סצצו
החטא קדמון, כי כל מלות לא חעשה להסיר
חלואי הנפש, וכל מלות עשה להחיר לצחינת
הנפש, לגד שעל ידי חטא קדמון הוחשכו מאורי
הנפש ועל ידי שמירת מלות לא חעשה יוסר הפגס
ועדיין חסר מאורי אורה וצעשות מלות עשה יחיר
אורה צאומרו (משלי ו') נר מלות, וענין זה אין ה'
עושכו לגד כי האדם הוא הגורס הרע הוא חטא
והוא ישל חת עונו אשר הלציש חת נפשו אז
כשחטא חדם הראשון וכויו כל הנפשות חלויות צו
כולס טעמו טעס חטא ועליוס להחיק חלואיהס,
ומה מקוס לומר לה' הסר מעלי צגדים הנוחים
שהלצשתי עלמני, ועיין מה שפרשתי צפרשת
צראשית צפסוק (ד' ז') ואס לא חטיב וגו'^(ה),
ועוד חס צאנו לומר כי ה' יסיר חיעוצ המסוצצ
מאדם לעלמו צסכלותו חס כן אין שכר ואין עונש.
ומעתה טעס הערלה הוא לגד חטא קדמון שדצק
צנפש ותולדתו צעור הכשר, ולזה ה' לחוש ישראל
לכרות מגופס צחינת הרע שצזה מהתמרק צחינת
הרע מהנפש וטהרה. וצזה יחצאר אומרו וציוס
פירוש לגד כי מלות הקודמת חותה הס צ' דברים
שסביבתם חתה היא שהיא עון קדמון הוא סצצ
טומאת לידה וסצצ ערלת הזכרים לזה לזה על
שזיהס כחחה על טומאת לידה ועל כריתת ערלה
אשר על כן חמר וציוס השמיני^(ו) וגו'. ולגד שחטא

אור בהיר

ל(א) פי' אין תכלית המילה לפשות הגוף נאה ויפה, חלל ע"י יסורין נחרפה הנפש. ל(ב) שצעשות האדם דבר רע צחינת הרע
נמשך עליו מעלמו, ואין הקצ"ה טעמו. ל(ג) בחוס' וא"ו. ל(ד) שאדם שונג היה צאכילתו, כמו שפירשנו צמקומו. ל(ה)
חיבת צשר מיותר. ל(ו) קודס שנקלץ.

ז"ל
זרע
פוח
זכות
זניה
ריס
פה,
מור
ז"ג)
חיב
גס
זוח,
זרץ
יס,
זוח
זינת
זתה
זילד
זרע
זי
זינה
זחו
זית
זל
זי
זל)
זפש

זג)
זינה
זחק
זמן
זרכי

ועוד דרש וירא את המקום מרחוק יובן ע"פ מה שכתב בחי'קונים דף ע"ב ח"ל ועוד, קב"ח הוא אחריו דעלמא ומלאכין לא ידעין וסאלים איה מקום כבודו להעריצו. ואשכחין ליה בנימטרא מקום נטריקון כגונא דא. ו' פנמים עשר ק' ה' פנמים ה' כיה. ו' פנמים ו' ליו. ה' פנמים ה' כיה. בנימטרא מקום. וכו'. ע"כ מחי'קוני הוהוה. נמצאו למדים שבחנת מקום הוא על הקב"ה (שהיה רבוע של שש הו"ה עולה מק"ס) ועין מ"ש הרב על תוכת גומל הסדרים טובים ח"ל עתה נכנסים ג' אמצעות מצד אבא בראש חו"א וגי התחנות נדחות בני אמצעות וכנגד ג' אלו דמצד אבא אופר גומל בנימטרא ג' היות דאברהם ע"ה ותוכין בחיבת טובים ליעקב ורחל, והוא שידור ג'ית דמצד אבא בחגי'ת ח"א יעקב יבא במקום ח"ת ח"א. ולוקח ג' הארות של ג'ית מצד אבא ומשם ועשה מרצוף יעקב. וכן ברחל, והם ענין טובים שצ"י ג' התחנות דאבא בחגי'ת ח"א הם מאוירים ויחבת בנה"י דאימא להאור ולעשות ב' מוחין הנקראים טובים לרחל. וז"ל הפסוק בחכמה יסד ארץ, והוא, שאף שרחל אנה נבנית אלא מנה"י דאימא עכ"ז גם היא לוקחת מנה"י דאבא בחגי'ת מרחוק שנה"י דאבא בחגי'ת ח"א ורחל בנה"י ח"א והם רחוקים מרחל מהיינה אחת, או יכולים לקבל הארה משם. ח"ס התחבב אחותו מרחוק, שאחותו היא נכנסת ישראל ומרחוק דא חכמה. ר"ל שבחי'תה מרחוק תוכל הנקבה לקבלם. וממשין שם, וכבר ראינו שיעקב שבחי'תו בן האכצעי שם נחלים כל האורות שהוא העיקר וכו' היתה השראת השכינה לעד לפולס. ולכן יוכל לבנות בחינת מקום שיהיה השכינה על יעקב. ובפרט למ"ש ח"ל שיקב"ה קרא ליעקב א"ל בני"ש ויקרא לו א"ל אלי ישראל. ועוד, דיעקב הוא בחינת יסוד אבא. ח"ס ח"א את המקום, שהוא על יעקב שיכול למנות בשם מקום לפי שנתחד לאתניו ממנו, עתה הוא מרחוק כד"א מרחוק ה' נראה לו. והוא היותו נח"י דאבא ורחוקים מהנוקבא, כן עתה יעקב שהוא יסוד אבא והוא בחינת מקום רחוק ממנו.

ויבואו אל המקום אשר אמר לו האלהים וכו' רפח הכא וכו' ביאר הדברים שאע"פ דאחו להראו ראה שהוא כבוד המורה שהוא מקום בית המקדש וחמא ליעקב שנתחד לכא שם ולקחת מאבני המקום וכל זה יהיה ככל כמעשה העקידה ח"י ואין אפשר שיקרה דבר זה שהכל יתבטל. עכ"ז אמר ודאי קב"ה ידע בגוונא אחרת דאחתיו וכו' ויכן שם את המוכח.

ויקרא אליו מלאך ה' וגו' פסוק טעמא בנתייבה וכו', ביאר הדברים לפי מ"ש בליקוטי תורה כפרשתנו ח"ל ויאמר יעקב אל אברהם אביו, שהוא חסד, דיאמר אבי הרי אתה חסד ואין אתה מספיק דבוכה, ויאמר הגני בני, לא אמר הגני בלפני שאו היה סודו על החסד. וגם לא אמר בני, שאו היה סודו להיפך ומריותו חסד נעשה מכלכל. אלא אמר הגני בני הרי כאן חסד וכו' ויבואו אל המקום אשר אמר ה' לעולה

חמא אבא רחמנא דאתעביד אכור מי ראה אבא רחום שנעשה אכור אלא בגין לאשתכחא מחלוקת מיא באשא ולאטעטרא באתרייהו אלא בגלל ליישב את המחלוקת, מים באש, ולעטרם במקומם עד דאתא יעקב ואתתקן כלא כדקא יאות ואתעבידו תלתא אבהן שלמין עד שבא יעקב ונתקן הכל כראוי, ונעשו שלשת האבות שלמים ואתתקנו עלאי ותתאי ונתקנו העליונים והתחתונים.

ויאמר קח נא את בנך. וכי היאך יכיל אברהם ואיך יכול אברהם דאיהו סבא הרי היה זקן אי תימא בגין דיצחק לא נפיק מרשותיה כלל אם תאמר משום שיצחק לא יצא מרשותו יאות ניהא אבל כד"א אבל כאן הוא כמו במדבר כ' קח את אהרן ואת אלעזר בנו, אלא בגין לאמשכא לון במלין ולאדכרא לון לרעותא דקב"ה אלא להמשיכם בדברים ולהזכירם רצון הקב"ה אוף הכא קח במלין אף כאן, קח בדברים. את בנך את יחידך אשר אהבת, הא אוקמוה הרי העמרנו. ולך לך אל ארץ המוריה כד"א שיר השירים ד' אלך לי אל הר המור, לאתקנא באתרא דיתחזי להתתקו במקום הראוי.

ביום השלישי ויש"א אברהם"א"ת עיניו וירא את המקום מרחוק. ביום השלישי, הא אוקמוה הרי העמרנו אלא כיון דאתמר כיון שנאמר ויקם וילך אל המקום אשר אמר לו האלקים, מאי טעמא מדוע כותב ביום השלישי וירא את המקום מרחוק. אלא בגין דכתיב אלא כיון שכתוב כי ביצחק יקרא לך זרע, ודא הוא יעקב דנפק מנה"י וזה הוא יעקב שיצא ממנו והאי הוא וזה הוא ביום השלישי. וירא את המקום

פ נ פ ש ביאור המאמר י י ד

ולך לך וכו' כד"א אלך לי אל הר המור היינו סוד החסד. וזהו ולך לך, כלומר, לך לך למיתך שהוא הר המוריה חסד מקום הראוי לך שעל ידי העקידה הזאת יעלה למעלה הוא ויצחק כנ"ל. וז"ש לאתקנא באתרא דיתחזי לתקן עצמם ולהשתלם במקום הראוי. והרמ"ק מפרש, אלך לי אל הר המור, ר"ל מקום שנאמר מ"ר. אברהם ראש לכשמים בסוד אריתי מורי והיינו לאתקנא באתריה פירוש במידות באתרא דאתחזי, במקום הגשמי הראוי לזה דהיינו ארץ המוריה ארץ שנתמלאה מהחסד העליון, והוסיף י"ה על תוכת מ"ר, דהיינו הרוצה להחכים ידרים והמקום גורם לתיקון המידה. ע"כ מהרמ"ק.

ביום השלישי ויש"א אברהם"א"ת עיניו וירא את המקום מרחוק הרי העמרנו במדרש בכמה דרכים: יום שלישי לשבטים, יום ג' למתן תורה, יום הג' לאסתר, יום הג' לתחיית המתים וכו'. אלא עוד לאלוה מילין והוא כמה שיש להקשות כיון דאתמר כיון שנאמר ויקם וילך אל המקום אשר וכו' מכאן נראה שכבר הגיע קרוב אל המקום, א"כ מאי טעמא מדוע כותב ביום השלישי וירא את המקום מרחוק הרי כבר הגיע קרוב. ותירץ אלא בגין לפי שכתוב כי ביצחק יקרא לך זרע ולא כתוב כי יצחק, משמע היוצא מיעקב ודא הוא יעקב דנפק מנה"י וזה יעקב שיצא ממנו בגשמי, וכנגד יעקב הגשמי יצא יעקב הרוחני בספירות הוא ספירת הת"ת. וז"ש והאי הוא ביום השלישי היינו ספירת הת"ת שהוא שלישיית בספירות הבנין. נמצא, מה שנאמר ביום השלישי, הכוונה היא ליעקב שלישי לאבות. מה שנאמר וירא את המקום הכוונה ראה

רחום שנעשה אכור אלא בגין לאשתכחא מחלוקת מיא באשא ולאטעטרא באתרייהו אלא בגלל שכתבתי המחלוקת, מים באש, ולעטרם במקומם. ח"ל הרא"ג: בגין לאשתכחא מחלוקת. ר"ל, שימצא מחלוקת שהיה עד עתה תקיף וחזק בהעדר כללותם, יהיה עתה הלש ע"י כללותם. א"נ שכחא הוא שימצא מחלוקת, כי היכי דבני עלמא ידעו שיש למעלה מידת הדין הקשה מנגד לחסדים להנהיג הנהגת הדין וייראו מפניו. עכ"ל. ח"ל במקדש מלך: אברהם שהיה חסד ועשה עצמו אכורי לשהוט את בנו, נתגבר החסד ולקח קצת מהגבורות. וכן ע"י יצחק שהיה דין ואפ"ה הכניע עצמו לפני החסד, ע"ז לקחה הגבורה קצת מהחסד. וזו היא מחלוקת לט"ם שמים שסופה להתקיים שנתקיימה ע"י יעקב הכלול מחסד וגבורה, והכריע בנייהם. עכ"ל. עד דאתא יעקב עד שבא יעקב, שהוא המכריע האמתי המשלים המידות כנודע ואתתקן כלא כדקא יאות ואתעבידו תלתא אבהן שלמין ונתקן הכל כראוי, ונעשו שלשת האבות שלמים ואתתקנו עלאי ותתאי ונתקנו העליונים והתחתונים, שאין הספירות משתלמות אלא כמעשה התחתונים ואין התחתונים מתקיימין אלא ע"י שיתוקנו העליונים מתוך מעשה התחתונים ויתקיימו הנמצאות. מהרמ"ק. ח"ל הרא"ג: בכל העולמות יש מחלוק ומכריע בינתים. האצילות, חג"ת נה"י. וכן בבריאה עמוד ימין עמוד שמאל עמוד מורה מכריע. וכן ביצירה מיכאל גבריאל רפאל מכריע בינתים. וכן בעשיה בכרכובות (זכריה פרק ד') מרכבת סוסים לבנים מצד החסד, סוסים אדומים מצד הגבורה. עכ"ל.

בני ואו נכללו זה בזה, ח"ש וילכו שניהם יחדיו אשא כמאי ומאי כשא. ויבואו אל המקום היינו יסוד ויבן את המזבח הוא הנקרא לוי' ויעקוד את יצחק שהוא המתקן את הנבוכד ציתן אותם לה. ויקח את המאכלת שחשב אברהם שצריך להוציא הדם שהוא תיקון הגבורה, שהרי הדם הוא אחיזת החיצונים, ואו ויקרא אליו אברהם אברהם אברהם קדמא לא שלים, לפי שתחילה היה אברהם מחסר בלבד אבל אברהם בתרא שלים, ר"ל בפעם השני שאמר אברהם, היה זה אברהם שלמכי או נכללו אשא כמאי. אל תעש לו מאממה אוזיל מומא כתיב. פירוש. אל תעש לו מום, שאפילו הדם יתמקן על ידי זה, אף שלא תוציא את דמו לפי שמה ידעתי כי ירא אלהים אתה שיהם הגבורה (ר"ל שענין וירא כא מהגבורה) עמד עתה הית אוזיבי שהוא מסטרא רחסא ועתה ירא אלהים אתה שנתערב החסד בגבורה כמה שלא חשבת את בניך יתירן. והנה דעתי לשון דיוג וחבור חסד וגבורה, ע"כ מליקוטי תורה. הוי לנו שתחילה היה אברהם בחינת חסד לבד ובחינת אהוב בלבד, ולכן לא היה שלם עדין, ואח"כ היה בחינת ויגו וחבור חו"ג והיה שלים כי נוספה בו מידה ירא אלהים.

מרחוק נראה לי כתב הרמ"ק וירא את המקום, כי תת' נקרא מקום ע"י תיקון יעקב שכיבת מקום עולה קפ"ו ויעקב עם ארבע איתיותו עולה קפ"ו, והיינו שהת' יום שלישי, והמונה שהמלכות תתקן כסוד מקום ע"י נסמת יעקב בסוד הת"ת כאשר החכמה ותורה אספקלריא מאירה. אמנם יעקב מכליל הספירה הזאת שיעלה למספר מקום וקח אותה יו"ה והכפיל כל אות בעצמותו י' פעמים ו' עולה 100. ה' פעמים ה' עולה 25 ו' פעמים ו' עולה 36 ה' פעמים ה' עולה 25. ביחד 186 גיטריא מקום ולכן הסתכל ביום השלישי שהיא הספירה עצמה והסתכל בתקונייה שהיא האור הנמשך לה מן החכמה ע"י התיקון שיתקן יעקב וראתו בסוד החכמה שהיא במקום רחוק, והיינו מרחוק נראה לי. וז"ל המקדש מלך מרחוק ה' נראה לי. פירוש, אברהם ראה יעקב שנקרא מקום, שבאה לו הארה מאבא שהוא יעקב הנזכר, הארתו מאבא שהוא מרחוק ע"ל.

יחוד הו"ג קודם מתן תורה ראו להבין אם קודם מתן תורה היה היחוד הו"ג נעשה שהוא מימי אבות או לא. אמנם תביעת אברהם יש רבו ליחוד והוא אב"י ה' הו"ג אל חיבור יסוד עדיק של אב"י בנוקבא שהוא ס' סתומה וזהו כשכא אברהם התחיל היחוד של הו"ג להתעורר. לכן נקרא שמו אברהם ע"ס היחוד. אמנם דע כי כמו שאמרו אומרים שבראש הי"ש הוא יחוד נעשה לבד וכן כו"ה בגבורה וכן כיצא בסאר ימים טובים, כן היה בימי אברהם בסוד החסד לבד וכן בימי יצחק בגבורה וכימי יעקב שאו היה בו שיה

מרחוק כד"א ירמיה ל"א מרחוק ה' נראה לי. וירא את המקום. דא זה הוא יעקב דכתיב בראשית כ"ה ויקח מאבני המקום. אסתכל אברהם ביום השלישי דאיהו דרגא תליתאה התבונן אברהם ביום השלישי שהוא ענין המדרגה השלישית וחמא ליה ליעקב דזמין למיפק מניה וראה את יעקב שעתיד לצאת ממנו. מרחוק, כמה דאמרן כמו שאמרנו מרחוק ולא לזמן קריב.

אמר ליה רבי אלעזר, מאי שבחא איהו לאברהם כד אסתכל וחמא דזמין למיפק מניה יעקב מה השבח לאברהם כאשר התבונן וראה שעתיד לצאת ממנו יעקב דהא כד אוזיל למיעקד ליה ליצחק, לאו שבחא כל כך איהו דיליה שהרי כאשר הלך לעקוד את יצחק, אין זה שבח לגביו. א"ל ודאי חמא ליה ליעקב ודאי ראה את יעקב דהא מקדמת דנא ידע אברהם חכמתא שהרי מאו ומתמיד ידע אברהם את החכמה ואסתכל השתא ביום השלישי דאיהו דרגא תליתאה למעבד שלימו והתבונן כעת ביום השלישי, שהוא המדרגה השלישית, להשלים אותה וכדון חמא ליה ליעקב ואו ראה את יעקב דכתיב וירא את המקום. אבל השתא קיימא ליה מלה מרחוק אבל כעת עמד לו הדבר מרחוק בגין דאזיל למיעקד ליה ליצחק ולא בעא להרהר אבתריה דקב"ה לפי שהלך לעקוד את יצחק ולא רצה להרהר אחרי הקב"ה.

מרחוק, חמא ליה גו אספקלריאה דלא נהרא בלחודוי ראה אותו באספקלריא שאינה מאירה בלבד ובגין כך חמא ליה ולא אתגלי כלא ולכן ראה אותו ולא נתגלה כולו דאלו אספקלריאה דנהרא הוה שכיח על האי אספקלריאה דלא נהרא כי אם האספקלריא המאירה היתה נמצאת על האספקלריא שאינה מאירה אתקיים עליה אברהם כדקא יאות היה עומד על אברהם כראוי. אבל מרחוק בלחודוי הוה מרחוק אבל מרחוק בלבד היה. מאי טעמא אסתלק מהאי מלה אספקלריאה דנהרא מדוע הסתלקה

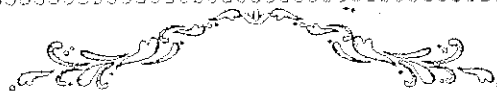
ידיד

ביאור המאמר

נפש

את מדרגתו היא תת". ומה שנאמר מרחוק הכוונה שאת כל זה ראה במראה הנבואה כד"א מרחוק ה' נראה לי. ועיין בעיונים ד"ה מרחוק נראה לי. וירא את המקום כתב הרא"ג: הוא פירוש אחר להיפך ממש, כי קודם אברנו שהתיבות ביום השלישי הוא יעקב, שלישי לאבות, ובאן אוזר שהמקום הוא יעקב וביום השלישי הוא מדרגתו של יעקב, ומרחוק הוא לזמן רחוק, וז"ש מקום דא זה הוא יעקב דכתיב ויקח מאבני המקום. ומסביר ענין ביום השלישי אסתכל אברהם ביום השלישי דאיהו דרגא תליתאה התבונן אברהם ביום השלישי שהוא ענין המדרגה של יעקב היא תת"ת היא השלישית וכעת מסביר ענין מרחוק וחמא ליה ליעקב דזמין למיפק מניה וראה את יעקב שעתיד לצאת ממנו מרחוק ולא לזמן קריב אלא לזמן רחוק בעתיד. אמר ליה רבי אלעזר מה השבח לאברהם כאשר התבונן וראה שעתיד לצאת ממנו יעקב דהא כד אוזיל למיעקד ליה ליצחק שהרי כאשר הלך לעקוד את יצחק לאו שבחא כל כך איהו דיליה אם ידע שיצחק לא ימות כי יצא ממנו יעקב, אין זה שבח לגביו שהרי מה נסיון היה כאן. א"ל ודאי חמא ליה ליעקב ודאי ראה את יעקב דהא מקדמת דנא ידע אברהם חכמתא אין הכי נמי שאברהם ידע זאת מקדמת דנא שיהיה עתיד לצאת ממנו יעקב ויהיה קשור בת"ת דאיהו דרגא

תליתאה למעבד שלימו שהיא דרגא תליתאה לעשות אותה בשלימות ההנהגה רחיינו שהת"ת תורה ממוזגת מחסד וגבורה. אמנם, השתא כשאמר לו ענין העקידה, אמר ודאי מה שראיתי עד השתא לא קיימא אלא עומד ליבטל. ועב"ו לא הרהר אבתריה דקב"ה. מרחוק מפרש פירוש שלישי את התיבה מרחוק בפסוק מרחוק ה' נראה לי. חמא ליה גו אספקלריאה דלא נהרא בלחודוי ראה אותו באספקלריא שאינה מאירה בלבד, דהיינו המלכות שאינה מאירה מצד הרין שבה ובגין כך חמא ליה ולא אתגלי כלא ולכן ראה אותו ולא נתגלה כולו, ר"ל לא ראה הרברים בבירור דאלו אספקלריאה דנהרא הוה שכיח על האי אספקלריאה דלא נהרא כי אם האספקלריא המאירה, היא תת"ת, היתה נמצאת על האספקלריא שאינה מאירה דהיינו על המלכות, והכוונה היא אם תת"ת היתה מאירה במלכות ואו היה מסתכל ומתנבא מתוך אספקלריא המאירה אתקיים עליה אברהם כדקא יאות היה עומד על אברהם כראוי והיה רואה את הרברים בבירור. אבל מרחוק בלחודוי אבל כאשר אברהם נתנבא ממדרגת המלכות בלבד, כלומר, בלי הארת הת"ת בה הוה מרחוק היה המראה מרחוק, בלתי ברור. מאי טעמא אסתלק מהאי מלה אספקלריאה דנהרא מדוע הסתלקה האספקלריא המאירה, ר"ל מדוע נסתלקה הארת הת"ת במלכות. וז"ל הרמ"ק:

ספר

ערוגת הבשם

חידושי אגדה
על
חמושה חומשי תורה

אשר השאיר אחריו ברכה
הרב הגאון הצדיק המפורסם בכל קצווי ארץ
בתורתו וצדקתו חסידותו ופרישתו
מון **מושה** בן הרב הגדול הצדיק חריף עצום
המפורסם בשם טוב מו"ה **עמרם** זצלה"ה

גריןוואלד

מק"ק טשארגא
בעהמ"ח ספרי ערוגת הבשם ועוד
שהיה אב"ד ור"מ בק"ק הומנא ובק"ק קליינווארדיין
ואח"כ בק"ק חוסט יצ"ו
ושם חלקת מחוקק ספון

ספר ויקרא

נערך ונסדר על ידי
הרב אהרן שפירא
נאראל - בני ברק

יוצא לאור על ידי נכד המחבר
יהושע בהר"ר דוד גריןוואלד

ברוקלין
שנת תשע"א

וי"ל הכוונה על דרך הנ"ל, ללא מיציעא מדות שחכונתם לטוב, דהיינו הרחמנות והענוה וכיו"ב, אלא אפילו המדות הפחותות צריך שיהפוך אותם לטוב. כגון גאות, על דרך [דברי הימים ב י, ו] ויגבה' לנו צדרכי השם, ואחריות, להתאכזר נגד רשעים, ועזות, להיות עו כנמר לעשות רצון אביו שבשמים [ראה אבות פרק ה משנה כז], ולא יבוש מפני המלעיגים. והנה כי כן, שפיר אמרו המלאכים, זמין הוא למיחטא קמך, כיון דמעיקרא הוטבעו בו טבעי כל בעלי חיים, ויש בהם כמה וכמה שמוטבעים במדות פחותות ומגונות. והשי"ת השיב להם, וכי למגנא איקרינא רחום וחנון.

וי"ל היינו טעמא שהשי"ת ברא את האדם באחרונה, לפי שרצה שיהיה כלול מכל מדות שכל בעלי חיים, והיא עיקר עבודתו להפוך הכל לטובה. ועל ידי זה ממילא היה מקום למלאכי השרת לקטרג, והוצרכו לתשובתו של הקב"ה, וכי למגנא איקרינא רחום וחנון. נמצא, הקדים הקב"ה מדת רחמיו לאדם קודם צריאותו, והתעוררות רחמיו ית"ש גופא היחה מאתערוותא דאדם, אפילו קודם שנברא. דהא התעוררות נעשה ע"י קיטרוגן של מלאכי השרת, דזמין הוא למיחטא. והיינו דרצה השי"ת דיתעוררו רחמיו ע"י אתערוותא דאדם, דהכי אשכחן נמי בטבע שהטביע הקב"ה צלירת האדם, לאשה כי תוריע וילדה זכר, ודרש רבי ינחק [נרבות מ, א] אשה מזרעת תחילה יולדת זכר. ופירשו המפרשים ד', ז"ל על דרך הנ"ל, דאם הרחמים גוצרים ע"י אתערוותא דלחמא, אזי

המה צלי מערוצת דין כלל. והיינו דאמר, אשה כי תוריע וילדה זכר, עיין בספר קדושת לוי [יש הפרשה]. ולפי זה י"ל שפיר, היינו דאמר רבי שמלאך, כשם שיצירתו של אדם אחר יצירת בהמה חיה ועוף, והוא מטעמא דפרישית, כך תורתו מתפרשת אחר תורת בהמה חיה ועוף, ודו"ק.

ד וביום השמיני יבול בשר ערלתו [וי, ג]. → ולריך ציאור, מאי ענין מצות מילה לטומאת יולדת. וביותר צריך ציאור, הא דכתיב צו"ו, דמשמע שיש לו המשך לענין ראשון. ונקדים מאמר המדרש [ויקרא רבה יד, ג] על פסוק אשה כי תוריע, הדא היא דכתיב [אייב לו, ג] אשא דעי למרחוק ולפעלי אתן דק וכו', מחשבין לשמו של אברהם אבינו, אותו שבא מרחוק, הה"ד [בראשית כג, ד] וישא אברהם את עיניו וירא את המקום מרחוק וגו', עיי"ש.

→ ולהבין זה נראה לפרש, על פי מה דמבואר בספרים הקדושים ענין הצחירה, אשר בעצורה צרה אלקים את האדם על הארץ, למאוס ברע, ולבחור בטוב. והוא כמעט אי אפשר, כיון דמדרך כל דבר להיות נמשך אחר הרוב, ורובא של עולם השפל הוא צחינת הרע, ואין בו אלא מיעוט טוב, א"כ היה מן הטבע שיהא אדם נמשך אחר רע ח"ו, ואין זה בגדר צחירה. אבל מבואר בספרים הקדושים י"ה, דהצחירה לבחור בטוב, נעשה בהקדמת הרצון אשר יעיר אותנו בעל הרצון ית"ש, ואח"כ מסתלק אותו רצון.

ל"ה. עיין מאור עינים פרשת ויצא, ד"ה אך מכל מקום, וראה בנועם אלימלך, ליקוטי שושנה ד"ה מושך חסדך.

ל"ד. עיין מאור ושמש פרשת לך לך, ד"ה וזהו פירוש וכו'.

ולחיות כל דבר שבקדושה משאיר אחריו רושם קדוש, ממנו נעשה הצחירה.

ועיין בספר הקדוש דעת קדושים לוי מאמר חג המצות [פרק ב], להוא צחינת הנהגה הכללית ממנהיג העולם בטובו, שאמרו רז"ל במדרש [ראה בראשית רבה ב, ה], צחחילת צרייתו של עולם בניו וחרובו וצנויו. וכן מדתם של מוסדי העולם, מדת הצניעות - חסד הפשוט, ואח"כ צחינת יחזק - שורש הצמחום, מדת הדין, והוא התעלמות האור ח"ו. ואח"כ מדת יעקב - הצחירה, כטעם [הליים קלה, ד] כי יעקב צחר לו ייח, והוא סוד עולם החיקון, בסוד המתקלה [עין וזהו פרשת תרומה ח"ב קפג, ה] לשקול צפלק הרים, להעמיד כל דבר על מכונו וגבולו, עיי"ש עוד בדב"ק דא"ח.

ובן היה הענין דרך כלל ציחית מצרים, שצחחילה הקדים השי"ת להעלותם מדיוטא התחתונה עד רום המעלות, צליל שמורים. ושוב נסתלק מהם מעלה העליונה, עד שהוצרכו לספור ימי הספירה, כמבואר כל זה בצריכות במקום אחר¹⁰. ועיין כל מה שציארתי בס"ד, על דרך מאמר רז"ל בפרק כינז מצרכין [בבבית לה, א], גבי המוציא לחם מן הארץ. צהא דאמרינן החם, לרצנן דהמוציא לשעבר משמע, והכתיב [שמות ו, ז] המוציא לחם מתחת סבלות מצרים, הכי קאמר להו קודשא צריך הוא לישראל, כד מסיקנא לכו,

10. להרה"ק רי"צ טראולא.

11. עיין לקמן בפרשת אמור על הפסוק וספרתם לכם המאמר השני, ריש פרשת וארא בד"ה וידבר, השלישי, ובעוד כמה מקומות.

12. במדרש לפנינו ליתא ללשון זה, ועיין מהרש"א חידושי אגרות ראש השנה יח, ב ד"ה ובי הרנו, וכן בפנים יפות פרשת אחרי על הפסוק כי ביום הזה,

עצידנא לכו מלחא כי היכי דידיעיתו דלנא הוא דאפיקית יתכון ממצרים. וצהא דמשחצתו רצנן את רצ ציד לרבי זירא דאדם גדול הוא וכו', אמר זהו שאומרים עליו אדם גדול הוא וכו', עיי"ש, ואין לכפול הדברים.

וגראה, דמהאי טעמא גופא אשכחן צאצרהס אצינו, ציום השלישי וירא את המקום מרחוק. ומבואר בזהר הקדוש [פרשת וירא ח"א קב, א] ד'המקום' קאי על קוצ"ה, דבשני ימים הראשונים היה הצורה אצינו ע"ה מלא רשפי אש שלהבת הצהה, מדציקותו צמה שהודרו לקיים מצות השי"ת לעקוד את יחזק בנו. ושוב ציום השלישי הרגיש בעצמו כי נחרחק ממעלתו. ועיין בספר חידושי הרי"ם [ספר הוצת פרשת חוריע] מזה. וכל זה לענין הנ"ל, כדי שתשאר אללו צצחינת צחירה, דאילו צשני ימים הראשונים היה ע"י אחרותא דלעילא, מצרון הקדום.

וזה כוונת המדרש [ראה בראשית רבה טו, א] יחיינו מיומים [הושע ו, ב], אללו צ' ימים הראשונים ל"ח, ציום השלישי יקימנו ונחיה לפניו, זה יום השלישי, דכתיב ציה וירא את המקום מרחוק, והכוונה על דרך הנ"ל.

ובזה מבואר הא דאיתא צליקוטי תורה מהאר"י הק' ל"ח, מ'רחוק' בגימטריא שד"י¹². וענינו י"ל על פי הנ"ל, על פי מה דאיתא בצפריס הקדושים ב"א על מה שאמר

ועיין בדברי רבינו בפרשת תולדות, על הפסוק הקול קול יעקב, מה שמביא בשם המגיד מדובנא. ל"ח. ראה ליקוטי הש"ס מסכת אבות, על המשנה נתאי הארבל.

כ. ראה לעיל במאמר המתחיל אשה כי חוריע, הראשון.

כא. עיין בעל שם טוב על התורה פרשת מקץ, על

הקצ"ה לעולמו די [מגינה] העולם, והעולם היה מתו ה' שמים נעשו וצרוח כ ג. ו. וכל מה שהוסיף הו מרוחק ממקורו, ומתגשם התפשט העולם כל כך עד להתגבר על הגשמיות, להתפשט. עד שהגיע לגב יותר אי אפשר עוד להתג ולח היתה מציאות לצח לעולמו די. וזהו ממש צח מרחוק, כדי שישאר על ה והיינו דמרומו צמה מ'רחוק' - צחינת

והנה, כמו כן צכל יי תמוה מאוד, ה מישראל יהיה נולד בטון אשה כי חוריע וילדה ימים. ויותר תמוה, דדר ישראל מטמאין צלידה איכנא מסתברא. אכל

הפסוק ואל שדי יתן לכם אות יג מה ששמע מפה קד מיכל מולאמשוב; נועם אי וארא בו' באל שדי ועוד פרשת ויקרא, ועוד רבות. מב. ראה מדרש תנחומא משם, ומוליכו לגן עדן, ה בכבוד ועטרותיהם בראשי הרוח, תדע לך מי הם צ חוזר המלאך יא"ל הג בתחלה כמותך ברוך, ושמרו התורה והמצות, ל שאתה רואה, דע לך י

הקב"ה לעולמו די [מגיגה יב, א]. דהשי"ת ברא
 העולם, והעולם היה מתפשט והולך, דכדבר
 ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם [מהלום
 ג, ו]. וכל מה שהוקיף העולם להתפשט, היה
 מרוחק ממקורו, ומתגשם יותר ויותר. וכשכבר
 התפשט העולם כל כך עד גבול שאפשר עדיין
 להתגבר על הגשמיות, היה הקב"ה מניחו
 להתפשט. עד שהגיע לגבול, שאלמלי מתפשט
 יותר אי אפשר עוד להתגבר על גשמיות שבו,
 ולא הייתה מציאות לבחור בטוב, אז אמר
 לעולמו די. וזהו ממש בחינת וירא את המקום
 מרחוק, כדי שישאר על הבחירה על משקל א',
 והיינו דמרומו במה שראה את המקום
 מ'מרחוק' - בחינת שד"י, כנ"ל.

והנה, כמו כן צכל יצירת האדם, דלכאורה
 תמוה מאוד, היחכן דכשנולד אדם
 מישראל יהיה נולד בטומאה, כמאמר הכתוב,
 אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה שבעת
 ימים. ויותר תמוה, דדרשינן [עין דה לה, א] בני
 ישראל מטמאין צלידה ולא העכו"ם, והא
 איפכא מסתברא. אבל מבואר במדרשים²²,

ובמאמר רז"ל במסכת נדה [ג, ב], דהנשמה עד
 שלא באה לעולם הזה, מראים לה גנוי
 נסתרות²³. ואמרו רבנן ז"ל [שם] בפסוק [איוב
 כט, ג] בהלו נרו עלי ראשי, דהשי"ת מאיר בנר
 דולק על ראש הנשמה, ומציטה מסוף העולם
 ועד סופו. וכשבא לעולם הזה נשכה הכל
 ממנו, א"כ למה הוצרך להראות, כנ"ל. אבל
 עינו כנ"ל, כדי שישאר על כל פנים הרושם
 של אותה קדושה, ואילמלא נולד בטומאה אז
 באמת היה זוכר הכל²⁴, ולא הי' נשאר בחירה
 כלל. אבל ע"י טומאת לידת אמו, ממילא
 נשכה כל הנ"ל, דאי אפשר להתיחד הקדושה
 עם דבר טומאה, וממילא על ידי זה נשאר
 הבחירה קיים. והוא על דרך שהקב"ה ברא
 עולמו, ושזב אמר לעולמו די.

→ והנה, ענין מילה שנחתם כל אדם מישראל
 בחותמו של הקב"ה. ומבואר בהאר"י
 הק' ב"ה, שכל אחד ואחד חתום בשם שד"י,
 דהיינו, גופו ושתי זרועות, הם בצורת ש',
 והזרוע היא ד', ועטרת הצריח הוא בחינת
 יו"ד, והוא כנ"ל. וצוה ממילא מבואר המשך

ואם תזכה ותשמור התורה של הקב"ה תזכה לכך
 ולישיבת של אלו, ועיין עוד ילקוט שמעוני אויב
 רמז תתקמו.

מג. לשון הנמרא שם: ונר דלוק לו על ראשו וצופה
 ומביט מסוף העולם ועד סופו.

מד. צ"ע דא"כ יוצא דופן דאין אמו טמאה לידת
 אמאי נשבתו ממנו הכל ועיין נדה ל, ב בא מלאך
 וספרו על פי' (פ"ב)

מה. ראה ספר הליקוטים פרשת לך לך פרק יג;
 של"ה הק' מסכת חולין פרק תורה אור ב"ה, ועיין
 עוד תיקוני וחר תיקון כב סו, א. וראה עוד בדברי
 רבינו בריש פרשת וירא המאמר השלישי; ריש פרשת
 במדבר המאמר השלישי.

הפסוק ואל שדי יתן לכם רחמים; ישר דברי אמת
 אות יג מה ששמע מפה קדוש הרב המגיד רבי יחיאל
 מיכל מולאמטוב; נועם אלימלך פרשת וארא, ד"ה
 וארא כו' באל שדי ועוד שם בהמשך; זרע קודש
 פרשת ויקרא, ועוד רבות.

מב. ראה מדרש תנחומא פקודי ג: נטלו המלאך
 משם, ומוליכו לגן עדן, ומראה לו הצדיקים יושבין
 בכבוד ועטרתיהם בראשיהם, ואומר המלאך לאותו
 הרוח, תדע לך מי הם אלו, א"ל הרוח לא אדוני,
 תזור המלאך וא"ל הללו שאתה רואה נוצרו
 בתחלה כמותך בתוך מיני אבן, ויצאו לעולם,
 ושמרו התורה והמצוות, לפיכך זכו ונדמנו לטובה זו
 שאתה רואה, דע לך שסופך לצאת כן העולם,

וביום השמיני ימול בשר ערלתו ומצואר המשך המדרש הנ"ל על נכון, והבן כי קצתמי, וא"ש בס"ד. L

וביום הראות בו בשר חי ישמא ניי. יד. יש לפרש, על פי מה דאמרינן בסוטה דף ה' [פ"א] אמר רב זירא, בשר כתיב ביה ונרפא, אדם לא כתיב ביה ונרפא. ופירש רש"י [שם ד"ה בשר], למד שמי שהוא רך ועניו כבשר, קרוב להתרפאות מיסורין. אבל באמת איכא נמי עונה פסולה ר"ל, כדאיכא בזה מוסר השכל בספר הק' דרך אמת [וישר דברי אמת אות א], עיי"ש. דכמה פעמים לבו מלא גדלות והתנשאות, עד שחושב שאינו ראוי לו לדבר עם חבירו מחמת גדלו, וכל העולם כולו אינו כדאי לו. אבל אם יתנהג כן יהיה מתועב למטה ולמעלה, דהא כתיב [משלי טו, ה] תועבת ה' כל גבה לב. על כן משפיל עצמו כדי שיהיה לו גם מדת עונה, עיי"ש דברים נחמדים מדבש ונופת זופים. ועיקר העונה, שאינו מרגיש כלל שהוא עניו.

ונראה לי, דזה כוונת תפילתו דמר צריה דרבינא [נרכות י, א], דכי הוה מקיים צלוחיה אמר הכי, אלהי, נזור לשוני מרע, ושפתותי מדבר מרמה, ולמקללי נפשי חדום, ונפשי כעפר לכל תהיה וכו', לכאורה הלשון כפול. ולהנ"ל ינחא, דאפשר שנפשו חדום, ומכל מקום בקרבנו מלא חמה, אלא שמתאפק מלהתקוטט, משום דמזוה להיות עניו, ומן הנעלבים ואינם עולבים. אבל באמת אין זו מעלה כלל, אם הוא על אופן זה. ולכן הוסיף

לאמר, ונפשי כעפר לכל תהיה, שלא ירגיש כלל בעלבונו.

והנה, בשר נאמר בו ונרפא, דזה מורה על נחירת עונה, כדאיכא בגמרא. אבל צריך להיות נחירת בשר שאין לו חיות כלל, ואינה מרגיש באיזמל, כדאמרינן בפרק קמא דשבת נ"ג, אין בשר המת שבחי מרגיש באיזמל. אבל ביום הראות בו בשר חי, דהיינו שהוא נחירת בשר, אלא שהוא ג"כ בשר חי, אזי עונה פסולה היא, ואמר רחמנא יטמא, וא"ש בס"ד. והשי"ת ישימינו מהענוים האמיתיים, על דרך שנאמר [ישעיה סא, א] יען משח ה' אותי לבשר ענוים, אכי"ר.

והתגלח ואת הנתק לא יגלח וגו' נ"ג. כתב בעל הטורים, גימ"ל גדולה, שג' צריכין גילות גדול בכל מקום שיש שער, נזיר ומצורע ולוים. ונשאלתי מחכם אחד, דהא נזיר אין צריך גילות אלא בראשו, כדמפורש בקרא"ל. והשבתי לו, דמה שכתב בעל הטורים גילות גדול, היינו לאפוקי שלא ישאר שתי שערות, והא כדאיכא והא כדאיכא. לאפוקי גילות שזיפת תואר, דאין קפידא אם ישארו ב' שערות בראשה. וכן צריך לפרש ע"כ במשנה ד' פרק י"ד דנגעים, דתנן החם, שלשה מגלחין ומגלחתן מזה, הנזיר והמצורע והלוים, וכולם שגלחו שלא צתער, או ששיירו שתי שערות, לא עשו כלום. ועל כרחק שתי שערות דקתני לא שיה בכולהו, דנזיר שתי שערות בראשו, ובאינך בכל מקום כינוס שער.

מו. ראה במדבר ו, יח, וגלח הנזיר פתח אהל מועד את ראש נזרו ולקח את שער ראש נזרו ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים.

(א) וידבר ה' אל תורת והובא אל הבהן והוי ליה למימר אז יוצא אל הכהן, ומל המצורע. ותו, מאי הלא הכתוב נסתר ו אל הכהן, הלא הכה כתיב מניה וציה, אבל ענינו יש לבז אמר, לא אי גם משלוש גם כ ה, ופלא, הלא ה ין כי אהיה עמך, יוצן ענינו, דודאי לי לו הבטחה ראשונה רוח גבורה להרוג ו אחיו העברי, בודא חמת המציק. אבל נ ישראל ממנדים אי יכניסו היהודי תשו [שמות רבה ג, ד] והנה, אמת דדבז אל הלב. [הכלים לו ציד], אמת בלשוני וגו', נאלץ וכאזני נעכר, חס ל

א. עיין יבמות פח, ו דכתיב גר אנכי בא

ולפרש זה, נקדים הא דאמרינן בש"ס פרק קמא דקדושין נה. אן בפסוק ויקרא כה. י' תושב כהן ושכיר לא יאכל קודש, תושב - זה קנוי קנין עולם, שכיר - זה קנוי קנין שנים, ולכתוב רחמנא קניין עולם וכו', ומסיק מילתא דאחיא מק"ו טרה וכתב לה קרא. ומכל מקום הא אמרינן בש"ס שם, כל היכא דאיכא למדרש דרשינן, א"כ מסתמא בכל מקום דטרח וכתב לה קרא, רמוה החורה הקדושה עוד לענין אחר הגנוז בזה. ונראה בש"ד על פי מה שכתב האור החיים הק' בפסוק נפש יין ובת כהן כי תהיה לאיש זר, עיי"ש בדב"ק עד, וכל זר לא יאכל קודש. מדבר בב' עניני קודש, בקודש הקרבנות, ובקודש הנעלם, שהוא שפע הרוחני מוזן הנפש לפני אלקים. ואמר תושב כהן ושכיר, לרמוז אל הרוח ואל הנפש, כי הרוח הוא תושב כהן, פירוש כי בו מושב הנשמה, הנקרא כהן, שהיא מדרגה העליונה. ושכיר ג"כ היא הנפש, כי היא הפועל כל מלאכות האדם. בב' בחינות אלו הודיע הכתוב, שאינם ראויין לאכול מהמוזן הנקרא קודש, ללד היומו מדרגה גדולה וכו'. ואמר, וכהן כי יקנה נפש, פירוש, כהן היא הנשמה העליונה, תקנה נפש, כי באמצעות כשרון מעשיה קנתה גם הנפש, והעלתה אותה למדרגתה, ותקרא בעל נפש. הוא יאכל בו, פירוש, כי יזכה להנות גם הנפש מקודש, מה שלא היה כן קודם עלייתה, ואמר הנפש מכל שכן הרוח, שהוא עליון מהנפש. ואומרו, ויליד ביתו, יכוין אל הנפשות דקדושה אשר נפלו מזמן קדמון, והם מתבררין בכשרון

מעשי הדיקים, שהמעשה הטוב היא כאבן השואבת להוילא גילוף הטוב. ויתחסו בשם ילדי הנשמה המזרחה, ואמר הכתוב שגם הם יעלו עמה ליהנות מקודש. ועל פי זה ממילא ניחא הא דטרח וכתב לה קרא, אע"ג דאחיא בק"ו. דממה דהכתוב טרח וכתב, ממנו נקח מוכר השכל להבין אמרי בינה, בו רמוזים דברי האור החיים הק' הג"ל.

ואפשר דזה עמון ברמו דדברי קודשם של רז"ל, שאמרו מילתא דאחיא בק"ו טרה וכתב לה קרא. על פי מה דמבואר בספרים יד, דלכל אחד ואחד השי"ת משפיע בפעם אחת קדושה, מבחינת קודש העליון, כדי להטעימו מנועם קדושה העליונה. ושוב מסתלק ממנו אותו הארה, כדי שיעמול בעצמו להגיע לכך מלד כשרון מפעלותיו. והיינו דקרי ליה לבחינה זו דאחיא בק"ו, דבתחילה הוא דבר קל לקנותו, דהיינו בעת יושפע עליו שפע קודש מאתערותא דלעילא, ושוב נסתלק ממנו וצריך לעמול בעדו היא קשה להגיעו, על דרך עתיקא קשיא מחדתא וימא כה. אן. והיינו דאמרו רז"ל, הא דנכתב תושב ושכיר גם שניהם, משום דהחורה הקדושה רזה לרמו, דממנו נקח ענין הג"ל דאחיא בק"ו, ודו"ק.

והנה, מבואר בספרים הקדושים נראה שליה הקד' מסכת שבת פרק חורה אור אור יד, דלוי אפשר לאדם לזכות לבחינת רוח, אלא ע"י לימוד החורה הקדושה. ומקרא מלא דיבר הכתוב [מהלל יע. ח] תורת ה' תמימה משיבת נפש, דעל ידי זה זוכה הנפש שתחילה

ד. עין ערכי נחל פרשת שמות, וראה באור ושמש לשבת חול המועד סוכות, ועוד רבות. וראה עוד בדברי רבינו בריש פרשת וארא, המאמר השלישי, ושם בהערה יח.

אחד
בש
ז
יכול
הוא
כיה
וכל
פס
כל
נח
בה
ש
יס
בי
יב
ני
ס
א

לזחינת רות, על דרך שכתב האור החיים לפרש חושב כהן.

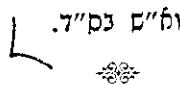
ויש לפרש הא דאמרו רז"ל בפרק קמא דר"ה [טו, טז, טז], אמרה תורה, הביאו לפני שמי לחם זעזרת, מפני שזעזרת זמן פירות האילן הוא, אמר הקדוש ברוך הוא, הביאו לפני שמי לחם זעזרת, כדי שיתזכרו לכם פירות האילן. ופירש רש"י [שם ד"ה שמי] כמאן דאמר עץ שאלו אדם הראשון חטא היטה. וי"ל, הנפשות ישראל הן הן פירותיו של עץ החיים הק', והן כל זחינת נפש, רות, נשמה, חיה, יחידה, ורצבות ורצבות מדרגות בכל אחד ואחד. וי"ל, זעזרת דנין כל אחד ואחד לאיזה זחינה יזכה. וכבר מבואר בזוהר הקדוש [פרשת בלק ח"ג קפת, ג] דחטה היא בגימטריא כ"ב, נגד כ"ב אותיות הק' של התורה הקדושה. והיינו דאמרו רז"ל, הביאו לפני שמי לחם ל"ה, משום שדנין על פירות האילן. 'אילן' בגמטריא ל"א, כשם הוי' ז"ה כקריאתו וכתיבתו (יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה) [הוי"ה אלני].

ובזה יתפרש על נכון מאמר הכתוב הנ"ל, די"ל דמהאי טעמא קרי רחמנא לימי הספירה שנתות תמימות, דזשנת האדם זוכה לזחינה של נפש יחירה, כדאמרו רז"ל בפרק ז' דמסכת ביצה [טו, טז, טז], והכי נמי, כיון דזעזרת דנין על פירות האילן כנ"ל, לזיה השי"ת לזכך מדותיו, ולתקן את עצמו מכל סיג ופגם, כדי שיהיה כלי מוכן לקבל זחינת שפע קודש הנ"ל, לעילוי נפש, רות, נשמה,

פ"ה. פירוש, שהם מן השם. (ט"ז)

חיה, יחידה, שהקב"ה דן זעזרת ענין פירות האילן כנ"ל.

ובבר כתיבתי דאי אפשר לזכות לזה אלא בזמנאות התורה הקדושה, ושקידות התמדה על דלתי בית המדרש, והיינו דקרי ליה רחמנא שנתות תמימות, ע"ש תורת ה' תמימה משיבת נפש [תהלים יט, ט]. והיינו דקרי ליה רחמנא עומר התנופה, ע"ש 'תנו' פה' [וזהר טז], על דרך הכתוב [משלי כג, טו] תנה בני לבך לי ועניך וגו'. הכי נמי השי"ת מבקש מאתנו, 'תנו פה', שנקדש כל מוצא ומצטא שפתיו לשמו ולתורה הקדושה. וזה שאמר הכתוב, וספרתם לכם ממחרת השבת וגו' שבע שנתות תמימות וגו', הוא על דרך הנ"ל, שיהיה זחינת תמימות בשקידת התורה, ע"ש תורת ה' תמימה. ומפרש ואילן, עד ממחרת השבת השביעית וגו' והקרבתם מנחה חדשה לה' ממושבותיכם הביאו לחם תנופה וגו', משום דזעזרת דנין על פירות האילן כנ"ל, על כן מן הנכון שיהיה זחינת תמימות, וא"ש בס"ד.

ממושבותיכם הביאו לחם תנופה שתיים שני עשרונים סלת תהיינה חמין תאפינה בבורים לה' [כג, ז]. אמרו רז"ל [ר"ה טז, טז], מפני מה אמרה תורה הביאו לפני שמי לחם זעזרת, מפני שזעזרת זמן פירות האילן הוא, אמר הקדוש ברוך הוא, הביאו לפני שמי לחם זעזרת, כדי שיתזכרו לכם פירות האילן. ופירש רש"י [שם ד"ה שמי]

פ"ה. לשון הגמרא שם: נשמה יחירה נותן הקדוש ברוך הוא באדם ערב שבת, ולמזאתי שבת נומלין אותה היכנו, שנאמר [שמות לא, ז] שבת וינפש, כיון ששבת ווי אברה נפש.

לחיה כמאן דאמר נ חטה היטה. ומכל מקו ליה להביא שמי לחם מ לפרש ע"פ רמז, הנכ פה, טו בשעת מתן תור שיא מפני הקב"ה פה והקב"ה החזירו להכ שעמיד להחיות המתים הקדושים ל' זענין ז וקיימנו והגיענו לנו הקב"ה מאיר לנו מע לעם קדשו בזמן הו' דוכתי. א"כ מסתמא נשמותיהם של ישראל והקב"ה החזירה להם דבר זה מתחדש בכל

ויש לפרש ענינו, דהנ [פני יהושע קדושין ג]. יש ש'שים ר'צוה א"ו מקושר ב'אות אחת מה הקדושה יש ש'שים ר בקדמונים ל"ט, ברמז הו טו דרש דרש משה 'שרף' ר"ת ש'שים ר' דרך פשוט, וכן על דר

פ"ה. כן הוא בכתבי האר המועדים, ועיין באלשיך ו מד, ועיין עוד בבני יששכר מאמר ב לענין תנוכה, וע פ"ח. ראה של"ה הק' ו לתחיבת הקדמה אות נ; לשבת הגדול שחל בפרש פ"ט. עיין שער הגלגולים של"ה הקד' פרישת בראש

ספר
נועם אלימלך

זה החיבר אשר חיבר ה"ה הרב המקובל החסיד המפורסם איש אלקים
קדוש ואמר לו אשר מעייניו יוצא חוצה ותורתו אמונתו תורת אמת על
חמשה חומשי תורה כאשר עיניכם תחוינה משרים: גם כמה ליקומים על
פסוקים וגמרות ודרשים מוספדים על אדני פו להורות לעם ה' דרך ה'
את המעשה אשר יעשון:

הובא לבית הדפוס ע"י הני תרי אחים ה"ה הרבני המופלג החסיד
המפורסם מוהר"ר אלעזר ואחיו הקטון ה"ה הרבני הותיק
החסיד המפורסם מוהר"ר אליעזר ליפמן נר"ו:
וע"י המסייע האלוף התורני הנגיד
מוהר"ר יעקב דוב בער הלוי
ה"ר שמואל ריים
מק"ק לבוב:

לסדר לפרט כי אמר אלהי אבי בעזרי לפ"ק

יוצא לאור מחדש ברוב פאר וחדר ע"י

מבון סוד ישרים

שנת תשס"א לפ"ק

עיה"ק ירושלים תובב"א

להלדיקים בא ע"י ראיית ההפרש שבין הרשע להלדיק * ומוזן ממילא כל הג"ל להפרע בו כדי שע"י יותן שכר טוב ללדיקים: וזהו שחשב אינו הולך ואינו עושה ג"כ למדה כי גס"י ע"י בא טובה להלדיק שאין כח ביד המקטרג לקטרג כלל ולדיק באמונתו יחי' (מקוץ ג ד) * *

משוך חסדך ליודעך וצדקתך לישרי לב (מהלים לו, יא) * ומתחילה נפרש הפסוק שאמר יעקב אבינו (בראשית מח, יט) ידעתי בני ידעתי שהוא מלות כפולות * ועוד שהיה לו לומר יודע אני בו. אך נראה דהנה הנשמה שהיא תחת כסא הכבוד אז היא יודעת להשכיל כל התורה כדליתא בגמ' (נדה ל:) ומלמדין אותה כל התורה כולה וכיון שיצא לאויר העולם בא מלאך וקטרו על פיו * ויש ליתן טעם לשבח לזה שמתחלה מלמדין אותה ואח"כ המלאך קטרו. ונ"ל שמתחלה הנשמה שוכנת תחת כסא הכבוד (וזה"ק ורא קיג.) ולמען לא יהא לה נהמא דכסופא היא נצרכת כידוע (מגיד משרים פר' בראשית) וזהו ההכרח ללמד כל התורה כולה כי אילו זה לא היה באפשרי להנשמה צבוא' אל הגוף החומרי להתגבר עליו לשבר תאוותו וההכרחי ללמדו כל התורה שע"י יכול לשבר כח ותאוות הגוף. ועוד אם לא היו מלמדין אותה לא היה באפשרי לקבל וללמוד אח"כ את התורה לכן

מלמדין אותה מתחילה כדי שאח"כ יוכל לקבל וללמוד התורה * אך אם היה נשאר כך גלמי סטירת המלאך לא היה תועלת בצריאותו כלל כי לא היה צריך שום עצובה ופעולה לעבוד ולשבר כח התאוה כי היה כבר מלא תורה כאשר היו מלמדין אותו מתחלה בקדושה לכך בא המלאך וקטרו על פיו ומשכחו. אך אעפ"י כן נשאר הרושם שנרשם בו צוה שהיו מלמדין אותו כל התורה וצריך האדם לעבוד בכל כמו והתאמצותו לעורר את הרושם הנרשם בו לצא אל המעלה שהי' צו קודם צריאותו כמו שהי' במחשבתו מתחת כסא הכבוד: וזהו ידעתי פי' כבר צהייתי תחת כסא"כ. בני פי' אך אח"כ היינו עתה שאחיה בני דהיינו שאני בעוה"ז. ידעתי פי' גם עתה צאתי אל המעלה הראשונה כמו שהייתי קודם צואי לעולם כנ"ל כי מנשה הצבור כו"ל: וזהו משוך חסדך ליודעך היינו הלדיקים הגמורים שכבר עבדו וקטרו את עצמם להיוחס צדיעה צורה כנ"ל וצוודאי הם מצנינים את הכל ויודעים שכל דבר הוא לטובותינו אך שאין נראה טוב כ"כ יודעין שסוף תבא הטוב מאותו הדבר. אעפ"י כן משוך חסדך פי' שיהא מיד חסדים: וזהו עניני באמת ישעך (מהלים סט, יד) פי' עניני מן לרה זו אעפ"י שסוף הנרה צוודאי ליטועה בקשתי מהשי"ת צ"ה שיעניני מיד ליטועה כנ"ל והבן * *

הם נגד מעשיהם. נט. ראה ר"פ קרח (שיב). "מחמת שאין צדיק בארץ כו' ולמען שלא יהא ח"ו קטרוג על הצדיק כי הצדיק צריך לתקן העולמות שזה הוא מעשה דקות ורוחניות וע"י הרשעים ניכר ונראה צדקת הצדיק", עיין שם באורך. ס. בדפוס שקלאוו משמיט תיבת "גם". סא. עיין צפנת פענח פרשת תרומה פ"ו [עיין שם שמאריך בזה שמעשה הרשעים הם כסא למעשה הצדיקים]. גליוני מהר"י. סב. בדפוס שקלאוו איתא "ללמוד ולקבל". סג. ראה ענין זה בפרשת חיי שרה ד"ה א"י ואברהם (מא.) ובפרשת ויקרא ד"ה וזהו (ויח.). ועיין בספר בית אהרן לחג הפסח מש"כ בזה בשם המחבר הק'. מובא בלחזות בנועם ר"פ ויקרא. סד. ראה פר' ויחי ד"ה ויקח (קי.) שמנשה הבכור מרמו על הצדיק שעולה ממדרגה למדרגה, עיין שם. ועיין בספר אור השמש פרשת ויחי מה שפירש בזה שם מנשה. סה. עיין בספר שפתי צדיקים פרשת וירא סיפור מהמחבר הק'. מובא בלחזות בנועם פרשת קדושים. סו. ראה בדברי אמת פרשת כי תשא ד"ה בפר' ראה ששמע מאמר זה מפי המחבר הק' "דהנה כל מה דעביד רחמנא לטב, אך אנו מתפללים להשי"ת הלא הכל יכול להיות הטובה על ידי טוב, וזה ברב חסדך, עניני מה שאני מבקש, באמת ישעך, להיות הישועה האמיתית שאחיה יודע ורוצה, אף על פי כן תעניני לטובתי גם כן, כי אתה כל יכול, וזה צריך עת רצון ורוב רחמיו". ועיין עוד בספר בכורי אביב סו"פ לך. מובא בלחזות בנועם.

משנה איזהו חכם ו (תמיד לב). ונרא' (תנינה יב) וירא אלקים א' א. ג. שגגו ללדיקים י"ל את האור ללדיקים שהם י האור הזה דבר שעתיד התורה נקרא חכמה (ב) (פי' קדושין ב:) * והלדיק נקרא חכם בשם זכר * ו (ב:) הני צללי טפסאי דני קיימי קמי ת"ח: ואמר הרואה את הגולד כנ"ל ג לראות את ה

מלך אסור ברהמים מו (א-ו). נ"ל בהקדים דמתה לתמר (שם ח) * וזה"ק לך פב) דתמר יש והאדם צריך להתקדש למדריגה מלמטה למעלה במדריג' זכרות ונקבות. ו זה הוא קומתך שלימה. כשהוא דומה לתמר כנ' זכרות ונקבות כו' * וזה אחד נאמרו (ר"ה כו.) רמ דוכרא ונוקבא (תקו"ח קב אחד דהיינו מהמחשבה נ אחד"י * והלדיק הזה הדינים ולכונשם תחת יז לראשי (שה"ש ג ו) ר"ל כ

סו. עיין היטב ר"פ ראה (שע מש"כ בזה בשם הבעש"ט הי עוד ספר הבהיר סימן קצח. הוא מוליד הדיבור דכשארם הדבור והדבור נקרא בשם זכ ר"ל זכור הוא רמז לדבור כו צריכים להיות שניהם אחד ב שהוא רוצה לעשות מצוה זא נשא קמב ע"א. וראה פרשת ב שם תרומה קמו ע"א וע"ב, ו ובפרע"ח שער עולם העשיה

ספר

מאור עינים

על התורה

מהרה"ק

רבי מנחם נחום זי"ע

מוגיד משרים דק"ק משארנאביל

ושאר קהלות הקודש

התפסות אלהות, רק שזה צפנימיות וזה
 צפנימיות, צחינת לבוש וגוף שצחינת עולם
 הבא מתלבש בחוכו, ונריך לאחדו אחדות
 כללי שיהיו לאחדים שיעשה מחומרים עולם
 הזה נורה כמו צגוף ונפש האדם, זה ניתן
 לישראל עם קרובו ואין לזרים אחס שום
 חלק ואחזיה בחלק זה עולם הזה עד ציאת
 הגואל במהרה צימינו, שאז יהיה הזדככות כל
 החומרים לעין, לכך יהא נקרא רק שם אחד
 עולם הבא, שלא יהא כלל שם עולם הזה
 נקרא צפני עמנו צפירוד, רק הכל אחדות
 גמור כאמור (וכריה י, ט) ציוס ההוא יהיה ה'
 אחד ושמו אחד, אמן נכח סלה ועד, בילאו:

ויצא יעקב מבאר שבע וילך הרנה (נח)
 פירש רש"י, כי מטא לחן
 יהיו דעמיה למיהדר מיד קפנה לו הארץ,
 וזהו ויפגע במקום:

הנה נודע כי מה שהלדיק העובד השם
 יתברך צרוך הוא (הוא) על ידי החיות
 והמוחין שנוחנין לו מלמעלה, כי כל חד לפוס

שיעוריה שיוכל להשיג מציאות האל יתברך כך
 מתממש כביכול אלהותו יתברך אללו (ע). ואחר
 כך כשהולך צוה המדריגה זמן מה מסתלקין
 מן הנדיק צחינת אלהות שנתממש אללו (ע),
 בכדי שיחזוק את עצמו לבוא אל מדריגה
 יותר גדולה (ע), כי כל זמן שהוא במדריגה
 הזאת אינו יכול לבוא למדריגה יותר גדולה
 מאחר שהצחינה ההיא מלוכשת צו ומחמת
 רגילותו אינו רואה שום צחינה אחרת שלמעלה
 ממנו, מחמת שטבע ההרגל מושכו לעשות
 כפי ההרגל, אבל כשמסלקין ממנו צחינה
 זאת שהיתה צו, וצודאי יאחו לדיק דרכו
 לדבק לשרשו, מתחיל להתחזק מאוד מחמת
 שגפל ממדריגתו, ומחמת ההתחזקות הגדול
 שהוא מתעורר מאוד נחרבה גם כן הסיוע
 מלמעלה כפי התעוררותו, כנודע (והיא פת) כי
 כמו שהתעוררות הוא מלמטה כך נתעורר
 למעלה, ואז צא למדריגה יותר גדולה:

אך מכל מקום אף שנסחלק ממנו הצחינה
 אלהות שהיתה צו, מכל מקום נשאר
 צו רושם הקדושה (ע) שעל ידי זה יוכל
 להתחזק כאמור (ע), כי בלאו הכי היה נשאר

כבודו ולית אתר פנוי מיניה בכל דבר קטן וגדול, אפילו בארציות. (ישמח לב מס' אבות דף רעח).
 (פ) ע"י פ' האזינו הערה ו. (שה) ע"ל פ' בראשית הערה כב. (ג) כי יתרון אור מן החושך,
 כי מן בחינת השכות יבא ליתרון אור, כי בחינת העדר צריך להיות קודם להיות, כמו בבריאת העולם
 שהוצרך להיות מקודם תהו ובוהו ובונה עולמות ומחריבן ואחר כך היתה הויות העולמות, וכמו כן
 בהאמור גם כן. (פ' וילך דף תקא). ונדע שהתענוג תמידי אינו תענוג, ועל כן צריך הפסק, כי בשעה
 שעובד האדם בהרגשת תענוג הרוחני, אז כן נמשך תענוג גדול ועולה מעבודתו להבורא ברוך הוא, ויש
 לו יתברך אז שעשועים מן העבודה שעובד זה בתענוג הרוחני, ועל כן נתעורר תענוג בשורש הכל כמו
 שנתעורר אז בהחלק (פ' תולדות דף קלו), ועל ידי שמסתלק עושה כלי שיוכל לקבל תענוג, ובלא
 הסתלקות לא היה כלי ולא היו יכולים לקבל תענוג. (פ' אמור דף שסז). (ע) שהיא 'הכרה', ובהכרה
 זו יזעק אל ה' שיחזור לו החיות, כמאמר הכתוב (תהלים קו, יג) ויזעקו אל ה'. (פ' האזינו דף תקכה).
 (ע) כמשל כלי שמלאוהו ורוצים למלאוהו שנית, צריך להתרוקן מתחילה, וכן הדבר הזה, אך הרשימה
 שנשאר הוא הכלי שיקבל בו עוד דבר חדש, שאילו לא היה נשאר אפילו רשימה לא היה יכול לקבל

מתברר
 ההוא
 החיות
 (ע)
 צ' אח
 אלהות
 להם
 חיים
 והו
 את
 הוה
 שהוא
 נאמן
 בואו
 עולם
 עשו
 וקום
 ונדע
 זיהו
 חיות
 אלוה
 וביס
 אחד
 נולס
 נשך
 שות
 זיים
 בלע
 ימת
 דיע
 שם
 יות
 יתא
 ורץ

למטה ח"ו אחר סילוק הקדושה, ועל ידי השארת הרשימו מתחזק את עצמו כאמור, שכן טבע הקדושה שאפילו אחר סילוקה נשאר אחריה רושם (ע"ה ש"ב פ"ה), כאמור רז"ל (ש"מ"ר ב ג, וחי"ב ה:) מעולם לא זזה שכינה מכותל מערבי (לקוטי הש"ס מס' יומא) (פ"ג). וזוהו (מש"ל ב"ד, טו) כי שבע יפול לדיק וקס, ופירושו, שנופל להיות קס למדריגה יותר.

← ובל זה הוא בצדיק, אבל מי שאינו צדיק, ורקצה חושב מחשבות לבלתי ידע ממנו נדח (ש"ב י"ד, ט) ורואה לקרבו אללו, אזי מחמת שאינו דבוק בצורה יתברך נופל למקום הדינים, כי מי שהוא דבוק בצורה יתברך אין עליו דינים מחמת שהוא דבוק במקור חיי החיים שאין שם דין כלל, ובהיפך מי שאינו דבוק, ואז מנמנע את עצמו כביכול אל האדם אלהותו אל המקום שהוא שם באותן דינין הבאין עליו, שמתוך זה יתקרב אליו יתברך ויבוא לבחינת צאר

שבע, שהוא לדבק ציראמו יתברך הנקרא צאר מים חיים, אשר מי שהוא דבוק בו הוא שבע מכל טוב הנמתי:

→ וזוהו וילא יעקב מבאר שבע, יעקב נקרא בחינת מדריגה תחתונה, לשון עקביים, כשיולא מבחינת צאר שבע וילך חרנה, שצא למקום הדינין הנקרא חרון. כי מטא לחן יהיב דעמיה למיהדר, רצה לומר על ידי הדינים הבאים עליו יש שם מנוח אלהותו יתברך, ומחמת זה נותן אל לבו לשוב, ומיד קפטה לו הארץ שהוא ארץ החיים העליונה, כנודע (פסחים ק"ב) יותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה להניק, כי החיות העליון משתוקק מאוד אל האדם לשכון בחוכו, אך מפני שאין כח צמקבל לקבלו, ומיד ליהיב דעמיה למיהדר, שזהו מיינ נוקצין אתערותא דלחחא, מיד קפטה לו הארץ עליונה, כמו שאמרו רז"ל (יומא לח:) מסייעין אותו, וכשנותן אל לבו זה מיד נמתקין הדינין ונופלים ממנו, מאחר שצא אל המכוון (פ"ג):

יותר, כי אם על ידי שנשאר תחלה מזדכך המוח שיקבל שכר יותר, וכן אחר כך גם זה מסתלק ממנו, והרשימה שנשאר מזדכך ונעשה כלי לקבל עוד עד עולם. (פ' בשלח דף רמג). וענין הרשימו נתבאר בספר יושר דברי אמת ס"ר כב וז"ל: מי שרואה אדם אחד כמה פעמים וזמנים הרבה, ונחקה צורתו בלבו היטב, ואף בהתרחקו מנגדו ישאר הדיוקן בלבו הנקרא רשימו ככתבי הארז"ל (ע"ה שכ"ה ד"ה), ובהתוספו לראותו פעם שנית אזי מכירו, ותשוקתו ואהבתו גדולה אליו מאד, והתחכרותו אליו נכונה, והכל לפי ערך האיש אם ישר הוא וטוב להתחבר אליו, ולפי ערך זמן התחברותם יחד, כמה יהיה הדיוקן נחקק בלבו אשר על ידי זה מכירו אחר כך, וזה נקרא הכרה. וכענין זה הוא מי שחושב בהש"י תמיד, דומה לו כאילו עומד לנגדו תמיד, כענין המשל, וזה נקרא הכרה, ודבר זה הסביר לי תלמיד אחד מן הרב מוה"ר ר"ד דוב בער ז"ל החכם השלם המופלג החריף מו"ה צבי הירש נ"י, שהוא לעת עתה מגיד מישרים בק"ק דאלני יצ"ו. ע"כ. ועי"ע בספר כתבי קודש דף יז ע"ב וז"ל: השכל משאיר רשימו, דהיינו האהבה, אעפ"י שכבר הלך השכל האהבה במקומו, וזה אורות ניצוצות, כי האורות השכל והניצוצות הם הרשימו והוא האהבה ויראה. ע"כ. (ע"ב) וז"ל: ככל מקום שהיה שם קדושה היא מנחת שם רשימו במקומו, וזה סוד שארז"ל שלא זזה השכינה מכותל מערבי, וזה הוא כעין הבל דגרמי הנזכר בענין התחיה, שהוא רושם אור הנשמה שהיתה בגוף, ולכן נשארה גם כן הקדושה לעתיד לבא. ע"כ. (ע"ג) כי עיקר הדינין הם מחמת שהוא על ידי צמצום (וח"ג סה.), ובהביאן למעלה לשרשן

וזה שאמרו רז"ל המקום עושה מן המקום שהיה ומחמת הרושם שו הקודמת מתחזק את גדולה כאמור לעי באמונה שלימה אם ויסורין ח"ו או אף שהוא צדדי לעוררו

לכתנת הבורא ב"ה, נ (ע"ד) כי אי אפשר לאד לו דעת בודאי מקבל יתברך עליו, והוא מורד הוא הכולל אותן כנודי וד"ל: שמעתי ממורי ו עולמו וכו', היכי דמי מלקא דעתך שזה נחשו פרטיות של השם יתבו הוא בדין אדני דינא ו ה', מיד מוחלין לו, כ וכו' אחר שהוא מאמין פרטיות ממנו יתברך, ו כי כופר בדין מלכות יתברך מבני אדם, ולט יתגלה השגחתו יתברך דף סד ע"ב. ונתבאר ג יעו"ש. (עו) וב מכל חיי העולם הזה ו ההם נתקרב אחר כך ולהשכיל בדרכיו בזה. מחמת אמונתו אנו נ ספר תולדות יעקב יוס שהיה מאמין אמונה בשחוננו ואמונתו וכך העולם היה על ידי ד אל הנשמה וחיות הרו הוא מקרב ומקשר וב

וזה שאמרו רז"ל (כ"י) יצאח לדיק מן המקום עושה רושם, כי הלדיק היוצא מן המקום שהיה בו מחלה עושה רושם, ומחמת הרושם שנשאר במוכו ממדריגה הקודמת מתחזק את עצמו למדריגה יותר גדולה כדמור לעיל. ולכן יאמין האדם באלוהים שלימה אם יצא עליו איזה נער ויסורין ת"ו או איזה הפסד אפילו מועט, שהוא צדי לעוררו שימקרב אל הבורא

ימברך, וזה שנתאמצס אלהותו ימברך אליו כפוס שיעוריה (ש"י), צא וראה מה שאמרו רז"ל (ערכין טו:) עד היכן תכלית יסורין אפילו הכניס ידו לתוך כיסו וכו', כי אפילו צוה וכיוצא בזה יאמין כי שם הוא נמצוס אלהותו ימברך אל האיש ההוא (ש"י), וזה ימשב לרחמים אללו לכלמי ידח ממנו נדח (ש"י), וכשחושב צאמת כן נעשה צאמת כן למעלה (ש"י), וזה מה שאמר הכתוב (ישעיה כו)

לכוונת הבורא ב"ה, נתבטלו, מחמת שעיקר הכוונה לא היתה כי אם לעוררו. (פ' פנחס דף תיא.)
 (ע"י) כי אי אפשר לאדם לקחת אלהותו יתברך בעת ההיא כי אם בזאת המדה דוקא, ואם האדם יש לו דעת בודאי מקבל אלהותו יתברך כפי מה שמרד את עצמו אליו בעת ההיא, וישמח בקבלת אלהותו יתברך עליו, ויהא מודה לו במאור מאור, ועובד אותו ביראה ואהבה גמורה מאחר שיש לו דעת, והדעת הוא הכולל אותן כנודע. (פ' וארא דף רל.) (ע"י) ע"י ספר תולדות יעקב יוסף פ' וישלח דף רנא וז"ל: שמעתי ממורי וכו' דאמרו בש"ס (ערכין טו:) מי שעברו עליו ארבעים יום בלא יסורין קיבל עולמו וכו', היכי דמי יסורין המושיט ידו לארנקי וכו', והקשה הא אין יסורין בלא עון (שבת נה.), וכי סלקא דעתך שזה נחשב לכפרת עון. וביאר כי צדיק באמונתו יהיה (חבקות ב, ד), כי המאמין בהשגחה פרטיות של השם יתברך, ויודע כי כל מאורעות של האדם ממנו יתברך, הן דבר קטן או גדול הכל הוא ברין אדני דינא דמלכות שמיא (זח"ג רכז.), והוא לסיבת חטאו, ומיד נתחרט ומלא חרדה ופחד ה', מיד מוחלין לו, מאחר שהוא מאמין וחוזר בו ומדבק מחשבתו בו יתברך. לכך גם המושיט ידו וכו' אחר שהוא מאמין שזה לסבת חטאו ומתחרט נחשב לכפרת עון. וכשאינו מאמין זה שהכל בהשגחה פרטיות ממנו יתברך, רק אומר כחי ועוצם ידי עשה לי (דברים ח, יז), זה נקרא כופר בהשם יתברך, כי כופר ברין מלכות אדני, רק מלכות הוא מכוסה ומשועבר אל הקליפה המכסה ומסתיר עיני השגחתו יתברך מבני אדם, ולעתיד בימות המשיח אשר את רוח הטומאה יעביר מן הארץ (זכריה יג, ב) אז יתגלה השגחתו יתברך בפרטי פרטות וכו', והבן, ודפח"ת. ע"כ. וכן הוא בספר בן פורת יוסף פ' וישלח דף סד ע"ב. ונתבאר היטב בלקט אמרי פנינים דף רט ע"ד, נתיב מצותוך נתיב אמונה שביל א את ג יעו"ש. (ע"י) ובודאי אין לך טובה גדולה מזו, כי יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה עם כל תענוגיו (אבות פ"ד מ"ז), וגם אין לך טובה גדולה ממה שעל ידי הדינים ההם נתקרב אחר כך בלבבו אל השם יתברך ומתיירא יותר ממנו כנודע, והחכם עיניו בראשו להבין ולהשכיל בדרכיו בזה. (פ' לך דף נו.) ואחר שאנו מאמינים שהשם הויה ב"ה עשה את כל אלה או מחמת אמונתנו אנו מביאים את השם הויה ב"ה בתוך הדבר ההוא. (פ' נח דף מח.) (ע"י) ע"י ספר תולדות יעקב יוסף פ' ויחי דף שכז וז"ל: שמעתי ממורי וכו' ונחום איש גם זו (ע"י תענית כא.) שהיה מאמין אמונה שלימה שזו לטובה, וכך נעשה באמת, ואין זה אצלו נס כלל, והיה סומך על בטחונו ואמונתו וכך עלתה לו. ע"כ. ויעו"ש עוד בפי' עקב דף נד וז"ל: שמעתי ממורי וכו' כי בריאות העולם היה על ידי דין שהוא סוד הצימצום כנודע (ע"ח ש"ו פ"ח), לכך דיני ויסורי האדם הם גוף אל הנשמה וחיות הרוחניות, וכשארם מקבל היסורין באהבה ובשמחה שהוא בחינת החיות והרוחניות, הוא מקרב ומקשר ומדבק הגוף אל הנשמה שהוא החיות והרוחני, ונתבטל הדין, וח"ו בהיפך דוחה

(טו) צלר פקדון וגו' (קס"א), והיה שדי בצריך (ליוזב כג, כה), הם הדינים (קס"ב).
 זו"ש הכתוב (דברים ז, לט) וידעת היום, פירוש כי בכל יום יודמן לאדם איזה יסורין לא פחות מהאמור אפילו הכנים ידו לחוך כיסו כו', ויראה בכל יום להכניס הדעת בקרבו להמשיך את עצמו על ידי הדעת זה למעלה לחיי החיים צרוך הוא, כמו שאמר הכתוב (משלי ג, ט) בדעתו תהומות נבקעו, על ידי הדעת בא בקיעה למקום מדריגות תחתונות שהם בחינת תהום (ע"ה).
 וזהו וידעת היום, שיהיה לך בחינת דעת מן המאורע שבכל יום. והשבות אל לבך, פירוש אל הבורא יתברך שנקרא צור לבני (תהלים עג כו, וזכר קמ"ג). כי ה' שהוא מדת הרחמים (והג' י"ב) הוא האלקים הדינים (והג' מד): שבאו עליך, שמרחם עליך לבלתי ידח ממנו נדח. בשמים ממעל, הוא בחינת לדיק שמלקין ממנו החיות העליון, ועל הארץ הוא בחינת מי שאינו בגדר לדיק, שנופלין מתחת, למקום הדין. אין עוד ענה אחרת.

כי לדיק נותנין ענה מלמעלה על ידי זה, ולהשני על ידי בחינת אחרת, כאמור לעיל (קס"א), צרוך ה' לעולם אמן ואמן:
 L ❖ ❖ ❖

וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם (כט, א). ופירש רש"י, משנתבשר בשורה טובה והוציט בשמירה, נשא לבו את רגליו ונעשה קל ללכת.
 הענין, דכתיב (מלאכי ג, כג-כד) הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בא יום ה' גו' והשיב לב אבות וגו'. והן אחת הדבר, שכמו שלפני ביאת המשיח צמורה צימיו יהיה בשורת אליהו, ומחמת זה יהיה הרחבת הדעת, כמו שכתוב (ע"ה) ישעיה י"א, ט) ומלאה הארץ דעה וגו', כמו כן יש בחינת זו בכל אדם מישראל ובכל זמן. דהנה אמרו בגמרא (סנהדרין לט). ששאל המין, מפלגא ולעילא דהורמיו וכו' (ע"ה), הענין הוא לפי המוזן, כי התגברות הרע והחומר בא באדם מפלגא דלמחא (ע"ה),

הגוף שלו מן החיות. ע"כ. (ע"ה) לשה"כ: ה' בצר פקדון צקן לחש מוסרך למו. ופרש"י: ה' בצר פקדון, אינם מהרהרים אחר מדותיך. צקן לחש, שפך שיח ותפלה. מוסרך למו, בהיות מוסר יסוריך באין עליהם, וכך היא תפלתם. (ע"ה) ודרשו (ברכות סג), כל המשתף שם שמים בצערו כופלין לו פרנסתו שנאמר והיה שדי בצריך וכסף תועפות לך. (ע"ה) אפילו במדריגות התחתונות הנקרא בלשון תהומות, נבקעו, יהיה בהם בקיעה ופתיחה לכניס בהם הדעת. (לקוטים דף עט). ועיי' ספר אור תורה לרבינו המגיד הגדול ז"ע סי' שנ וז"ל: בדעתו תהומות נבקעו, ר"ל כי ההבנה הוא מה שמבקין דבר מתוך דבר, ודעת הוא אחר השכל וההבנה, כי כבר יוד"ע כדת מה לעשות, ובה הדעת נגלים הכי מוחין שלמעלה, והבי מוחין נקראים תהומות, ובה נבקעו, ר"ל נתגלו, וזהו בד"ענו תהומות נבקעו כנוכר. ע"כ. (ע"ה) ולכל אדם מישראל מודר את עצמו ומצמצם אלהותו יתברך כפי כח האדם ושכלו בזמן ההוא, פעם בחסד ופעם ברחמים, כי אי אפשר לאדם לקחת אלהותו יתברך בעת ההיא כי אם בזאת המדה דוקא. (פ' וארא דף רל). (ע"ה) איתא שם: אמר ליה ההוא אמושא לאמימר, מפלגך לעילאי דהורמיו (שה) מפלגך לתתאי דאהורמיו (הקב"ה). אמר ליה אם כן היכי שביק ליה אהורמיו להורמיו לעבורי מיא בארעיה (היאך מניח אהורמיו להעביר מים בארצו, שכל מה שאדם מכניס ורך פיו מוציא ורך הנקבים התחתונים. רש"י). (ע"ה) כי שבירת הכלים לא היה כי אם מבחינת טבור

כי מפלגא דלעילא
 ח"ו כנודע למצ
 שנתעורר צפלגא
 ח"ו גם כן צפלגו
 עבד זה לומר
 ח"ו. והאמת שה
 רמ"ח איברים וש
 וצריך לייחד הש
 הגמור, שלא יהיו
 מצד פלגא דלמחא
 שנצרא כן צכדי
 פ"ג, חיה נקרא
 להגביהן ולי
 ודהנה אס בא
 גם בש
 איזה דבר, קודם
 כמו בשורה שמג
 אחד, וזהו נקרא
 ומלאה הארץ די
 חיות ובנקל לו
 בחינת רגליו אל
 בשורה טובה נה
 ממש, כי הוא
 שצעולס (ישעיה
 בהמגיד ההוא,
 ימי צראשית רב
 כנודע (פדר"א פ
 איזה בשורה ט
 ולמטה. (פ' חיי
 לו חכמה זו פתא
 במחשבה נקרא י
 יחוד לקדמות ה
 העליונים הוא ש
 המתשבה

וזאת הנרכה אשר ברך משה

בעזהש"ת

Titellatum Moses

ספר

ברך משה

על התורה

חלק שלישי - ויקרא

הידושים וביאורים, בדרך אנדה ודרוש נאמרים, על פרשיות התורה מסודרים, אשר הקרתי ודרשתי בחמלת ד' עלי בזכות אבותי ורבותי הקדושים נבג"מ זיעועכ"י

הק' משה מייטלבוים

הובא לבית הדפוס ע"י

חנניא יו"ט ליפא מייטלבוים

בן המחבר

שנת תשנ"ט לפ"ק

ברוקלין, ניו יצ"ו

וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל

הואיל משה באר את התורה הזאת

זאת תהיה תורת המצורע ביום עברתו והוצא אל הכהן, ויאל הכהן אל מחוץ למחנה וראה הכהן והנה נרפא נגע הרעת מן הצרוע. ודקדקו המפרשים דלכאורה הכחוז כותר עלמו מרישא לסיפא, כי מקודם נאמר והוצא אל הכהן שיצאו את המצורע אל הכהן, ואחר כך נאמר ויאל הכהן אל מחוץ למחנה, שהכהן יוצא אל המצורע.

3 ויצוה הכהן ולקח למעבר שתי לפדים חיות עהורות ועץ ארז ושני תולעת ואזוב, פירש"י ז"ל ועץ ארז, לפי שהנגעים באים על גבות הרוח, ושני תולעת ואזוב, מה תקנתו ויתרפא ישפיל עלמו מגאותו כחולעת ואזוב. והוא חמוה, על מה זה הליכה חורה לקחת ביום עברתו גם עץ ארז המורה על גבות הרוח, והלא עיקר הכוונה ללמדו מדת הכנעה והענוה.

ויבואר על פי דברי מרן החתם סופר (פ' ברכה עמוד קלח) לפרש הכחוז מימינו אש דת למו, הנה תיבת אשדת נכחז אחד, ונקרא שחיס אש דת, כי הקצ"ה נתן לנו החורה שהיא אש, ועל ידי זה מהראוי שנהיה עומדים נגד הכל כאש, כמאמרם (תענית ד.) האי אורבא מרבנן דרתח אורייתח הוא דקא מרתחא ליכ שנאמר (ירמיה כג כט) הלא כה דברי כאש נאם ה', אמנם לעומת זה מצינו בגמרא (תענית ז.) למה נמשלו דברי חורה למים דכתיב (ישעיה נה ח) הוי כל אמא לכו למים, לומר לך מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך אף דברי חורה חין מתקיימין אלא צמי שדעתו שפלה. נמצא שני הפכים צנושא אחד וישראל משתמשים בהפכים האלו במקום הראוי ובזמן הראוי לעבודת ה', דהיינו נכנעים וממטעים עצמם כמים, ולעומת זה מגזיבים לנס דררכי ה' כאש, והנה אם תכחוז שני תיבות נפרדים אש דת, יהיה משמעו כפשוטו דת של אש, ואם תכחזנה

מלה אחת יהיה אשדת כמו אשדות הפסגה (דברים ג יז), שהוא נחל היורד מהכר למקום נמוך, ושניהם דקו יחדיו אלל בני ישראל, עכ"ד.

וממוצא דבריו הקדושים נמצינו למדים יסוד גדול בעבודת השי"ת, דאף על פי שצריך האדם להשריש צנפשו מדת הכנעה והענוה, מכל מקום במקום הנוגע לכבוד ה' וחורתו הקדושה עליו להשתמש צמדת הגאווה, בצחינת ויגבה לבו דרכי ה', ולכוונה זו אמרה חורה לקחת לטהרת המצורע שני הפכים צנושא אחד, עץ ארז המורה על גבות הרוח, ושני תולעת ואזוב הרומזים על גוה ושפלות רוח, כדי להורות שבני ישראל לריכס לאחוז בשתי מדות הללו ולהשתמש בהם במקום הראוי ובזמן הראוי לעבודת ה'.

והנה הכהן העומד לשרת לפני ה' ממנו ילמדו בני ישראל הדרך ישכון אור בעבודת ה', ולכן צריך שיבא צו שתי מדות הללו גם יחד, מלד אחד והוצא אל הכהן, שאם העא המצורע כנגדו ופער פיו לדבר עליו לשון הרע בגאווה וצו, אז יאחז בצחינת אש דת ולא ימחול על כבודו עד שיצא המצורע ויכנע אליו, אבל מאידך גיסא ויאל הכהן אל מחוץ למחנה, כי לאחר שבצ המצורע ותיקן את מעשיו, שוב יאחז הכהן צמדת הכנעה והענוה וילך למקום המצורע ללמדו דרכי ה'.

*

זאת תהיה תורת המצורע, איתח צמדת רבה → (פט"ז ס"ד) ה"ד (הכלים ג עז) ולרשט אמר אלהים מה לך לספר חוקי ותשא צריתי עלי פיד. ולריך ציחור שייכות פסוק זה לכאן.

ונראה לפרש על פי מה שכתב בשב שמעתחא (בהקדמה) לפרש הכחוז (דברים לב מז) כי לא דבר ריק הוא מכס כי הוא חייב, ו

שני דברים בלבד קראו רצו אלופו ומיודעו, הלומד מחצירו פרק אחד או הלכה אחת או אפילו אות אחת על אחת כמה וכמה שאריך לנהוג בו כבוד. וקשה למה אמר שני דברים בלבד, ועוד מנין לנו לדון על הלומד אפילו אות אחת והלא דוד למד שני דברים. חכן כשאדם לומד מרוב הגון אז החורה פרה ורצה אלנו, וכשלומד מרשע אינו פרה ורצה אלנו נשאר כפשוטו כמו שלמד ממנו, ולזה אמר ומה דוד שלא למד מאחיחופל אלא שני דברים בלבד, כי היה רשע ולא פרה ורצה ונשאר שני דברים בלבד כמו שלמד ממנו, ועם כל זה קראו רצו, הלומד מחצירו שהוא לדיק אפילו אות אחת והחורה פרה ורצה, על אחת כמה וכמה שאריך לנהוג בו כבוד, עכ"ד הקדושים.

ובזה יובן מה שדרש המדרש, זאת הריב תורת המצורע, הכ"ד ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חוקי ותשא בריתי עלי פיק, שהרי המצורע חשוב כמה מפני שהוא כבוד ריק שאין לו צחינת חיות להיות נוצע מעלמו, וממילא גם החורה שלומד אינו פרה ורצה אלנו להיות נוצע כמעין המתגבר, כי הרי הוא צחינת מת שאין לו שום חיות ונביעו, ולכן עליו הכתוב אומר ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חוקי, כי תורתו שלומד הרי הוא כחורתו של אחיחופל שאינה פרה ורצה, ועיקר חכלית הצריחה ורלון העליון שיבה האדם צחינת חיים להיות נוצע כמעין המתגבר, וצעסקו צחורת ה' תהא החורה פרה ורצה אלנו.

L

*

וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר, כי תבואו אל ארץ כנען אשר אני נותן לכם לאחוזתה ונתתי נגע לרעה צבית ארץ אחוזתכם, איחא צמדש רצה (פי"ז ס"א) הכ"ד (תהלים עג א) אך עוב לישראל אלהים לברי לבב, יכול

דהנה כתב המהר"ל (נתיבות עולם נתיב העושר פרק ח) כי מי באר קרוין מים חיים לפי שנוצע מעלמו, מה שאין כן מי צור אינן מים חיים מפני שאינו נוצע רק מתמלא מאחרים, ולזה אמרו (נדריס סד:) עני חשוב כמה, משום דלית ליה מגרמיה כלום זולת מה שמקבל מאחרים. והנה צהיות הנשמה למעלה היא צחינת צור ריק שאינו נוצע רק מתמלא מאחרים, וצדדחה לעולם השפל והשיגה מה שעליה להשיג צחורה וצמנוות אז היא צחינת באר מעין המתגבר ונוצע מעלמו, ולזה אמר (צרחית צ ז) ויפח באפיו נשמת חיים, כי עיקר צריחה האדם צעולם הזה בכדי שהיה הנפש צחינת באר והקרה נשמת חיים, ולזה אמר כי לא דבר ריק הוא מכס, פי' שלא תהיו צחינת צור שהוא ריק מלד עלמו רק מתמלא מאחרים, כי הוא חייב"ס, דעיקר הצריחה שיבה לכם חיות מעלמיכם כבאר ומעין המתגבר ונוצע מעלמו, עכ"ד.

ובזה כתב אבא מארי זללה"ה צעני חיים צפרשה ז', לפרש מאמרס ז"ל (נדריס סד:) מצורע חשוב כמה, כי מצורע צגמרה (ערכין עז.) דלרעה בא על עון לשון הרע. ואיחא צספרים (חוצת הלצבות שער הכניעה פ"ז) דמי שמדבר לשון הרע נועלין ממנו כל המעשים טובים שעשה. ועל כן המצורע חשוב כמה, כיון דלית ליה מגרמיה כלום ואין לו צחינת חיות, ומאי אהני ליה צמה שבה לעולם הזה הואיל ואין לו כלום משלו ועצב לאחרים חילו, ולכן נקרא מת דלית ליה מגרמיה כלום ואינו נוצע שום חיות מעלמו, עכ"ד.

עוד זאת נקדים מאמר ק"ז מרן הצעש"ע הקדוש זי"ע (הובא צבן פורת יוכפ פ' נח) על המשנה (אבות פ"ו מ"ג) הלומד מחצירו פרק אחד או הלכה אחת או אפילו אות אחת אריך לנהוג בו כבוד, והלא דברים קל וחומר ומה דוד מלך ישראל שלא למד מאחיחופל אלא